

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat
Stane za celo leto
leta 61., posamezna številka ...

L. n. Lavo Letine
Trieste
Viale Regina

Upravništvo in uredništvo ::
GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Največje bogastvo je ...

Splošno znanstvo: Kemija v modernem kmetijstvu (F. Magajna).

Živinoreja in živinozdravništvo: Novi zakon o spuščevalnicah za bike (M. Klavžar); Slabi parkli pri goveji živini.

Mlekarstvo: Preizkušanje mleka za sir (Anton Pevc); Naša mlekarna (pesem — F. Gatej).

Sadjarstvo: Kako vsadimo sadno drevo (Pegan); Čas cepljenja se bliža (France Magajna); Pomlajenje sadnih dreves (Just Ušaj). Oddaja sadnih dreves. Nabiranje cepičev (Just Ušaj); Svinčeni arzenijati.

Vinogradništvo in kletarstvo: Po prodaji vina (ing. Pegan); Trajanje kolov; Zakaj pretakamo vino?

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Škodljivci na fižolovem zrnju (G. V.); Branjanje in osipanje pšenice (G. V.); Kako dobimo zgodnje šparglje? Tako se skrbi za dobro seme!

Čebelarstvo: Pripombe k čebelarskemu zakonu (Dr. J. Ličan).

Zadružništvo: Nisem član načelstva, sem samo v nadzorstvu (Dr. A. M. Narodni gospodar); Zadružne mlekarne in davki; Izkazi članov; Sprejem novih članov.

Tržni pregled.

Vprašanja in odgovori: 8. Krmljenje prašičev nemške žlahtne pasme. 9. Zakaj smo dobili manj masla iz mleka, kot navadno. 10. Kako zdravim božjastno krazvo? 11. Kako odpravim kašelj prašiču?

Gospodarski koledar: Kmetovalec v februarju.

Gospodarski drobiž: Jara pšenica; Na golem drevju; Sneg greje; Proti mahovju in lišajem; Znižanje obrestne mere v Jugoslaviji; Kratka navodila za pridelovanje zelenjadi; Kaj bi stalo?

Listnica uredništva:

Članek z glavnimi določbami iz zakona o melioracijah je stavljen, a smo ga morali odložiti, ker smo morali priobčiti več člankov iz sadjarstva.

Doposlano in v ti številki nepriobčeno gradivo pride na vrsto.

Prihodnje številke bodo izšle redno začetkom meseca, vsled česar so vsi soztrudniki vljudno naprošeni, da dopošljejo gradivo vsaj do 25. vsakega meseca.

Listnica uprave:

Kdor ne plača takoj naročnine, ne bo dobil marčeve številke.

Jara pšenica!

Kdor jo želi, na jo nemudoma naroči, ker je na razpolago zelo majhna količina. Naročila sprejema

ZADRUŽNA ZVEZA V GORICI
Corso Verdi 37.

Vrči, sirišče, olje, sirni prti, obodi, gostometri, termometri itd. itd. se dobe vedno v skladišču

ZADRUŽNE ZVEZE V GORICI
Corso Verdi 37.

Knjige za vse vrste zadrug, dalje vse potrebščine za mlekarne: toplomere, gostomere, posnemalnike, pinje, rezervne dele za posnemalnike, strojno olje, sirišče v tekočini in v prahu itd. itd. dobite vedno pri

Zadružni zvezi v Gorici

Corso Verdi 37

Istotam dobite tudi vsa umetna gnojila, žveplo, modro galico in sezamove tropine na debelo in na drobno.

Vsak dan se oglašajo v uredništvu novi naročniki za »Gospodarski list«, toda ni jih še dovolj. »Gospodarski list« bi moral biti zaupnik in svetovalec vsakega našega kmeta.

Cena oglasom.

Stran	1 šte.	6 šte.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
$\frac{1}{2}$	60 "	200 "	300 "
$\frac{1}{4}$	40 "	120 "	180 "
$\frac{1}{8}$	25 "	65 "	100 "

T PRISTNI TROPINOVEC ?

Udobite ga vedno v Dornbergu pri „Zadružni žganjekuhi“

RESTAVRACIJA S PRENOČIŠČEM

„Alla Transalpina“

nasproti državnemu kolodvoru

Pristno domače vipavsko in briško vino, izboren kraški teran, domača kuhinja, vedno gorka jedila. — —
Velik vrt.

Priporoča se

IVAN GRUSOVIN

Za novoporočence

Skladišče tkanin

Corso Verdi številka 1

Volнено blago, bombaževine, tkanine, odeje, tržli, (dvonitnik) volнено blago za moške in ženske.

Ugodna prilika za nabavo. ☞

Arturo de Rossi - Gorica

Telefon 276

Ugodna prilika za nabavo. ☞

Podružnica: _____

Via Carducci (Gospoška ul.) 11

Izdelano perilo za moške in ženske, laneno platno in bombažasto, popolne bale, preproge iz baržuna, linolej. —

Vse blago je po nizkih cenah.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 2
Februar 1926

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Največje bogastvo je...

Zdravje! To vedo mnogi, a vedeti bi to moral vsakdo.

Kdor hoče delati in koristiti, kdor hoče ohraniti svoj kmetijski ali tudi delavski dom jak, mora biti zdrav. Bolan človek nima nobenega veselja do dela, nobene volje do življenja, je potr, večkrat pa tudi čmerikav in siten, večkrat celo, žalibog, zapravljiv. Kjer je bolezen v hiši, tam leze gospodarstvo navzdol, v hiši je žalost.

Zato pa pazimo na zdravje, dokler ga imamo.

Še pred nedavnim so pravili v mestu: Zdrav si kot rovtarski kmet, kot kraška burja, kot Tolminec. In danes? Tudi v Rovtah in na Krasu in na Tolminskem so vedno bolj redki v resnici zdravi ljudje. Bolezni se vedno bolj širijo tudi na kmete. Še nedavno na kmetih nepoznana jetika žanje vedno bolj obilno tudi v kmetijskih domovih. Pa tudi druge bolezni katere smo poznali samo v mestih, se širijo po kmetijskih vaseh. Kje je vzrok?

Ali je temu vzrok umazanost na kmetih? Ni! Ker enkrat so bili na kmetih bolj umazani, kot so danes. Danes bi bil marsikateri kmetijski človek lahko za vzor mestnemu. Kje je torej vzrok?

Vzrok tiči predvsem v dejstvu, da se mestno življenje širi vedno bolj na kmete. Iz zelo mnogih kmetijskih hiš je izginila zdrava domača hrana, nadomestila jo je kava in čaj, meso, itd. Ali naj kmet dela, ako dobi kavo za zajuterk? In me-

so, ali da mnogo moči? Meso je za take, ki malo delajo in se jim tudi ne ljubi mnogo jesti, ker imajo majhen želodec. Iz kmetov so pa zginili žganci, ki so dali moč.

Pa ne samo hrana! Debele domače nogavice, močno volneno ruto, trdno in toplo obleko so nosila dekleta v starih zlatih časih, ko so šla ven, k maši. In danes? Prozorne nogavice, lakaste čevlje, svilene bluže in podobno nosijo, da se lahko prehlade in da tako pripravijo tla jetiki. Pa ne samo dekleta so taka, tudi drugi niso boljši.

Še drugi vzroki so! Zginila so ognjišča, polagoma zginjajo tudi domače peči, ker kruh se lahko kupi pri peku. Ta kruh ni sicer tako tečen kot domači, a se ga vedno dobi svežega...

Likerjev enkrat niso poznali, danes jih poznajo povsod.

Mnogo takih in enakih vzrokov bi lahko navedli, ki izpodkopujejo zdravje v kmetijskih hišah, pa naj zadostuje.

Kaj bo z nami? Polagoma a stalno lezemo navzdol.

Žalostiti se moramo predvsem mi Slovenci nad tem dejstvom, ker kdor je ustvaril med našim narodom kaj velikega, kaj stalnega, ta se je rodil v kmetijski hiši, ki je na to lahko ponosna.

In ta kmetijska hiša naj bi propadla? Prijatelji kmetje, ne dovolite tega. Odprite oči, sami se borite proti temu in pa vplivajte na svoje otroke, na naš up in na našo nado.

Splošno znanstvo

Kemija v modernem kmetijstvu.

Po naukih profesorja H. F. Buttona
napisal F. Magajna.

(Nadaljevanje.)

Molekuli in atomi. — Vsako tvarino lahko delimo v manjše in manjše drobce, a vendar ostanejo isto, kar so bili prej. Ako vzamemo kos kamna apnenca in ga zmeljemo na drobno, bo ta prah še vedno apnenec. Vsekakor, če bi drobili apnenec še naprej bi enkrat prišli tako daleč, da bi ga ne smeli več deliti, če bi hoteli, da še ostane apnenec. Tak najmanjši apnenčev drobec, katerega ne moremo videti z najboljšim drobnogledom, imenujemo *molekul*, v tem slučaju *apnenčev molekul*. En apnenčev molekul je pa sestavljen po formuli CaCO_3 in ta nam pravi, da je vsak apnenčev molekul sestavljen iz *enega atoma* kalcija, *enega atoma* ogljika in *treh atomov* kisika. Če žgemo apnenec v ognju, raztrga vročina molekule, atomi so v drugačnem razmerju spojeni in mi dobimo novo spojino, ki ni več apnenec nego apno.

Teža. — Molekuli in atomi so tako majhni, da jih posameznih ni še noben človek videl, ker pa vemo mnogo o njih in vemo, kako se obnašajo, smo marsikaj uganili glede njih in s poskusi ali eksperimenti dognali, da imamo prav. Mi vemo naprimer, da vsi atomi kisika so si enaki in imajo enako težo; vemo, da velja to za atome vsake prvine; končno pa vemo tudi, da atom ene prvine nikoli ne tehta ravno toliko kot atom kake druge prvine. Toda, ker so atomi tako majhni, jih ne moremo stehitati, ampak jih samo primerjamo med njimi. Atomi vodika so od vseh najlažji in zato primerjamo vse ostale atome po njih. Ogljikov atom tehta dvanajstkrat toliko kot vodikov, kisikov atom pa šestnajstkrat toliko. Dvestoinesedem vodikovih atomov je treba, da tehtajo en sam atom svinca.

Iz vsega tega razvidimo, da ima vsaka prvina svojo *atomsko težo* in da ni niti dveh prvlin, ki bi imele enako atomsko težo.

Valenca. — Ker so atomi, ki sestavljajo molekule, tako majhni, da jih ne moremo videti, (kakor ne moremo videti niti molekulov, ki so večji), si moramo pač pomagati s tem, da si samo predstavljamo njihovo obliko. Lahko si mislimo, da so atomi neskončno majhne kocke, in da imajo te kocke po sebi kavlje, s katerimi se zapnejo za kavlje drugačnih atomov, da tako zgradijo molekule. Nekateri atomi, kakor so vodikovi in klorovi, imajo samo po en kavelj; drugi, kakor kisik, imajo po dva; in zopet tretji, kakor dušikovi in fosforovi, imajo pa tri kavlje, ogljikovi in še nekateri drugi atomi imajo pa celo po štiri kavlje. Kadar se atomi zapnejo med seboj s temi kavlji, rečemo, da so se spojili ali združili in to njihovo spojilno ali združevalno moč imenujemo s tujo besedo *valenca*. Ogljikov atom ima štiri kavlje, on torej s svojimi štirimi kavlji lahko priklopi nase dva kisikova atoma in molekul, ki iz tega nastane, je molekul ogljikovega dvokisa. Ker na tem molekulu ni več prostih kavljev, se drugi atomi ne morejo več pridružiti k njemu. Drugače je pa, če ogljikov atom vjame s svojimi kavlji samo en kisikov atom. Kisikov atom ima dva kavlja, ki se zapneta z dvema kavljema na ogljikovem atomu, slednji pa ima štiri kavlje in mu tako ostaneta dva prosta. Zaradi tega se pa k njima lahko priključi še drugi atom. En kisikov atom, spojen z enim ogljikovim atomom, ki ima še dva kavlja prosta, nam da molekul plina, ki se imenuje ogljikov monoksid in ki je zelo vnetljiv. Zato vidimo, ogljikov monoksid (CO) ima na vsakem molekulu dva kavlja prosta, zato se tako rad vname; ogljikov dioksid (CO_2) ima pa molekule, na katerih ni nobenega kavlja več prostega in zato ne gori niti ne eks-

plodira. Vedeti moramo namreč, da gojenje ni nič drugega kot spojevanje kisikovih atomov z ogljikovimi.

Spojevanje med prvinami. — Prvine se na različne načine razlikujejo med seboj. Nekatere imajo naprimer veliko ljubezen do drugih, nekatere pa prav nič ne. Kisik je prvina, ki se zelo rada spaja z drugimi prvinami in navadno tako tesno, da jo je težavno ločiti od njih. Baš nasprotna je prvina dušik, ta se ne mara združiti z nobeno drugo prvino, zato pa pravijo dušiku »lena prvina«. Pa še če se dušik spoji s kako prvino, išče vsake prilike, da zopet pobegne.

Radikalni atomi. — Poleg posameznih atomov imamo posebne skupine atomov, ki so zvezane skupaj, a učinkujejo, kakor da so en sam atom. Navzlic temu niso atomi, ki sestavljajo take skupine, tako spojeni med seboj, da bi izgubili svoj značaj, to je svojo identiteto. Oni ostajajo vsak zase, a če se eden med njimi spoji s kakim tujim atomom, se še ostali spojijo z njimi. Tem čudnim zvezam pravimo *radikalni atomi*, dasi bi bilo morda boljše, če bi jih smatrali za atomske družine, ki ostajajo neločljive čeprav pridejo v trgovske ali drugačne zveze s tujimi ljudmi (atomi). Nekateri teh radikalnih atomov so za nas važni. Tu je naprimer tak atom OH, sestavljen pravzaprav iz enega atoma kisika in enega atoma vodika. Ta radikalni atom (OH) najdemo v vsaki lužnini, naprimer v apnu, jedki sodi itd. Drugi tak radikalen atom je SO_4 , ki ga najdemo vedno navzočega v sulfatih (amonjev sulfat ali žveplenokisli amonjak je važno dušikovo gnojilo); dalje je radikalen atom NO_3 , v tej obliki uporabljajo rastline dušik. Radikalen atom je tudi P_2O_5 , ki je navaden vir fosforja. Kadar pišemo kemijske formule in moramo v nje zabeležiti tudi radikalen atom, ki je sestavljen pravzaprav iz atomov dveh prvin, si pomagamo tako da kratice ali simbole obeh atomov denemo v oklepaj, naprimer $Ca(OH)_2$. Ta formula znači kalcijev hidroksid ali ugašeno apno.

Kislina in soli. — Spojine kislega okusa, ki vsebujejo vodik, imenujemo s skupnim imenom *kislina*. Silno močne

mineralne kisline, ki so tudi zelo važne, so naprimer solitrna kislina, žveplena kislina (hudičevo olje), solna kislina, fosforna kislina. Druge kisline najdemo v naših živilih, naprimer, v jesihu imamo očetno kislino, v kislem zelju in kislem mleku imamo mlečno kislino, v vinu imamo vinsko kislino, v jabolkah sadno kislino, v oranžah in limonah pa citrično kislino. Sicer pa imamo kislin mnogo vrst.

Kadar se ena teh kislin spoji z lužnino, to je tako spojino, ki vsebuje poleg radikala OH še eno kovinsko prvino, n. pr. železo, cink, natrij itd., dobimo nov produkt, ki mu pravimo *sol*, ne glede na to, če je »slanega« okusa ali ne. Ako denemo naprimer solitarno kislino na jedko apno, dobimo sol, ki se imenuje apneni nitrat. Bakrena lužnina nam da s pomočjo žveplene kisline bakreno sol, ki jo poznamo kot bakreni vitriol ali modro galico.

Kemija prsti.

Za uspešno kmetovanje je velike važnosti pravilno kontroliranje kemijskih sestavin prsti na naših poljih. Dobrega in razumnega kmeta se pozna med drugim tudi po tem, da pusti svojo kmetijo bolj rodovitno kot jo je našel. Vsi poznamo tisto resnico, ki pravi, da je nemogoče, da bi bil volk sit in koza cela, a vendar, baš kmet je v stanu, če hoče in če zna, to resnico razveljaviti. Če zna, bo vozil pridelke s svojega polja domov in bo slednje vendar pustil rodovitnejše nego je bilo lani. Morda nevede so kmetje v Evropi že davno odkrili to dejstvo in zgodovina kmetijstva nam pravi, da mi danes več pridelamo na gotovem kosu zemlje kot so na takem kosu pridelali naši praprasedelci v srednjeveških časih. In vseeno ni še dovolj. Kmetje v Belgiji, Holandiji, v Nemčiji in tudi drugod pridelajo več na hektaru kot mi, tudi pod slabšimi pogoji pridelajo več.

V časih so ljudje mislili, da je zemlja ali prst sama na sebi tisto, kar srkajo vase koreninice rastlin, dejstvo pa je, da je čista prst samo zato tu, da drži rastline, da hrani rastlinske redilne snovi in vlago. Leta 1859. je bilo, ko je Liebig pojasnil svetu, da vrednost za kmeta ni zemlja,

pač pa tiste sestavine prsti, ki služijo rastlinam v hrano. Ako takih sestavin ni, jih mora kmet sam dodati tja.

Dogodki v zadnji vojni so marsikateremu kmetu (in drugim stanovom še bolj) izrazito pokazali potrebo povečanja kmetijskih pridelkov. Več znanja v kmetijstvu je za nas edina pot, ki pelje k takemu cilju. Mi smo naleteli na velike

ovire. V takem slučaju bi rabili modernih kmetijskih strojev, da odpomoremo po manjkanju delavnih moči. Taki stroji bi se vsled svojih visokih cen lahko izkazali nepraktični. Tako nam za enkrat kaže izrabiti možnosti gnojenja in se posluževati intenzivnejših in umnejših metod kmetovanja sploh.

(Dalje.)

Živinoreja in živinozdravništvo

Novi zakon o spuščevalnicah za bike.

O tem zakonu je izdala furlanska živinorejska komisija sledeča pojasnila.

Pravilnik novega zakona z dne 21. junija 1925 št. 1162 je že potrdila furlanska pokrajinska uprava in ga bo v kratkem potrdila tudi vlada. Ker stopijo torej v najkrajšem času v veljavo nova določila, se nam zdi potrebno, da z njimi seznanimo naše živinorejce.

Stari zakon se omejuje le na to, da morajo biti le za javno spuščanje namenjeni biki potrjeni in da se kaznujejo prestopki z nizkimi globami, ne vsebuje pa določil o krajevni porazdelitvi pasem, o skočnini in o številu krav in junic, ki naj se odkažejo vsakemu plemenjaku. Novi zakon pa vsebuje vsa ta druga določila, ki so odločilna za zboljšanje govedoreje. Ta zakon bo brezdvomno blagodejno vplival na povzdigo naše govedoreje, da se zdi na prvi pogled prestrog.

1. Vsi v pokrajini nahajajoči se biki, naj so last kogarkoli, bodo morali biti potrjeni, ako se bodo rabili za javno ali zasebno spuščanje.

To pomeni, da bodo morali prignati svoje bike pred pregledovalno komisijo ne le lastniki bikov, namenjenih za javno spuščanje ampak tudi zasebniki, ki nameravajo uporabljati svoje bike za plemenitev lastnih krav in junic. Živinorejci, ki imajo nad deset mesecev stare bike, bodo morali torej vložiti pri furlanski živinorejski komisiji prošnjo (na papirju kolekovanem z dvema lirama) za pregled bika.

2. Krajevna porazdelitev pasem.

V furlanski pokrajini so določene za posamezna živinorejska okrožja sledeče pasme:

a) redčecikasta furlanska (simodolska) pasma za srednjo, vzhodno in nizko Furlanijo ter za bivši vipavski sodni okraj;

b) siva pasma za skrajni zapadni del Furlanije;

c) rjava švicarska pasma za Karnijo, za srednje ozemlje Goriškega (srednja soška dolina, Brda, Kras, in vipavska dolina);

č) belanska pasma za sodne okraje Gemona, Tarcento, Čedad, Trbiž, Tolmin in Idrija.

Ni torej dovoljeno, da se rabijo za javno in zasebno spuščanje biki, ki ne spadajo k zgoraj omenjenim pasmam.

V obmejnih krajih dveh pasem bo uređila dotične govedorejske razmere pokrajinska živinorejska komisija od slučaja do slučaja.

Vse to pa ne izključuje možnosti uporabe drugih govejih pasem v poskusne namene, ako jih smatra za umestne pokrajinska živinorejska komisija. Seveda gre v teh slučajih le za izjemne koncesije, ki se morajo poprej v splošnem interesu še le natančno proučiti v vsch svojih podrobnostih.

V izkoriščanju živinoreje se osredotoča kmetijsko gospodarstvo furlanske pokrajine. Izbera pasem je plod mnogolletnih skušenj; zato ne sme biti dovoljena

uporaba drugih pasem, ne da bi se poznal natančno cilj, ki se ga hoče doseči.

Živinorejci furlanske pokrajine redijo vsaj 320.000 glav goveje živine, ki je vredna približno 650 milijonov lir in ki daje nad 300 milijonov lir letnega kosmatega dohodka, v katerem ni všteti prispevek, ki ga daje goveja živina posredno našemu kmetijstvu. Iz tega more vsakdo razvideti, kako kočljivo in težavno je to vprašanje in kake posledice bi mogel imeti za posameznike in tudi za splošnost pogrešek v izbihi pasem; tak pogrešek bi zameg mogel zmanjšati vrednost goveje živine, njenega dohodka in njene sposobnosti za kmetijska dela.

3. Nepotrjeni biki.

Zakon predpisuje, da se morajo rezati (skopiti) vsi biki, ki niso bili potrjeni in ki jih niso izločili bikorejci v roku, ki ga je določila predlovalna komisija.

S tem se hoče zanesljivo zabraniti uporaba nesposobnih bikov za spuščanje. Bikorejcem se bo dovolil od slučaja do slučaja rok, da se jim olajša vnovčenje nepotrjenih bikov. Ako ne bodo biki izločeni v predpisanem roku, bo ukrenila pokrajinska živinorejska komisija potrebne korake (ovadba karabinerjem), da se nedostatek takoj odpravi.

Ker je skočnina precej visoka, imajo živinorejci vso pravico do zaščite proti zlorabam od strani bikorejcev, pokrajinska živinorejska komisija pa je dolžna take zlorabe zabraniti.

4. Skočnina in število potrebnih bikov.

Za sedaj je določena skočnina 40 lir za krave in junice rdeče-cikaste furlanske (simodolske) pasme in 25 lir za krave in junice vseh drugih pasem. Ta skočnina se bo pa znižala ali zvišala, kadar bo to potrebno.

Tako določena skočnina je veljavna za štiri mesece v krajih s celoletno spuščevalno dobo in za dva meseca v hribih, kjer traja spuščevalna doba le nekoliko mesecev.

Vsakemu biku se mora odkazati 150 krav v krajih, v katerih se pripuščajo krave celo leto in 80 v krajih, v katerih traja spuščevalna doba le nekoliko me-

secev. Štetje goveje živine se bo vršilo v posameznih občinah vsako drugo leto.

Ne bo dopuščena ustanovitev novih spuščevalnic v krajih, v katerih je zadostno število potrjenih bikov.

Ti ukrepi predstavljajo korenito obnovo pravilnika in ključ govedorejskega vprašanja v furlanski pokrajini.

Bikorejci in živinorejci se morajo prepričati, da je le od njih medsebojnega sodelovanja odvisno zboljšanje govedoreje in večji dohodek naših hlevov.

Povišana skočnina in razmerje med biki in kravami merita na to, da se doseže večji odstotek z dobrimi biki oplojenih krav (ne manj od 90%) ni da se zagotovi bikorejcem primerna korist, ne da bi bili prisiljeni k preobilnemu izkoriščanju svojih plemenjakov. Ker nikdo ne mara delati v zgubo in ker se zdi živinorejcem skočnina previsoka, si pomagajo bikorejci sedaj s pretiranim spuščanjem, kar je neprecenljive škode za nov naraščaj. Preiskave so dognale, da se vsled pomanjkanja bikov oplodi mesto 90% le 60% k bikom prignanih krav in junic.

Od 125.000 plemenskih krav in junic dobivamo sedaj samo 75.000 mesto 110.000 telet, torej 35.000 telet manj, kar odgovarja vrednosti 35 milijonov lir, ako računamo za vsako zgubljeno tele in s tem spojeni manjši pridelek na mleku s 1000 lirami.

Radi te ugotovitve, ki pomeni veliko škodo ne le za posameznike ampak tudi za celo pokrajino, je bilo treba, da se spravi v sklad interes produkcije z interesom bikorejca s tem, da se odkaze plemenskim bikom delo, ki je primerno njih naravni vztrajnosti in s tem, da se odmeri bikorejcem zadostna skočnina za primerno in trajno vzdrževanje spuščevalnic.

Dočim mora bik, h kateremu se prižene 250 krav, plemeniti vsako poprečno po trikrat, kar pomeni približno 750 skokov na leto, t. j. poprečno dnevno dva in v času večjega dela tudi 3 do 6 skokov, bo imel bik, ki mu je odkazanih le 150 krav, poprečno le en skok na dan, ker se bo oplodilo že pri prvem skoku 60% krav in se druge povrnejo kvečjemu dva ali trikrat.

Z znižanjem skokov se prepreči do normalnih mej razširjenje kužnih bolezní, ker bodo imeli biki pri nižjem številu skokov manj prilike za okuženje in za prenašanje kužnih bolezní.

To je bistveni namen tega ukrepa, ki ima razun zgoraj navedenih prednosti tudi to, da se s tem omogoči daljša uporaba boljših bikov in pospeši odbiranje pasem.

Izvedba te odredbe je vsekakor spojezna s precejšnjimi težkočami. Pred vsem je treba preskrbeti biki, ki sedaj manjkajo. Vendar se ne bo ničesar opustilo, da se odstranijo tudi ta in druge ovire, ki bi se utegnile pozneje pojaviti.

5. Prislilne zadrúge.

Za slučaj, da bi ne poskrbeli v občinah ali v skupinah občin živinorejci sami za potrebno število bikov, bo zaukazal prefekt ustanovitev obvezne zadrúge za nakup in oskrbovanje vseh potrebnih bikov.

Ta odredba svetuje našim živinorejcem, da se požurijo z ustanovitvijo spuščevalnic, ker pomenja intervencija oblastev v takih slučajih veliko večji strošek, ne da bi bil s tem zagotovljen dober uspeh in to v občutno škodo vseh govedorejcev dotične občine.

Prislilna sredstva so vedno zoprna, tudi če so potrebna. Zakaj pa je treba prislilne akcije, da se izvrši to, kar je živinorejcem v njih lastno korist?

6. Globe.

Bikorejci so dolžni ne le imeti potrjene biki, ampak tudi pridno zapisovati skoke v predpisani zapisnik o spuščanju, zahtevati predpisano skočnino, ki jo določa pravilnik, paziti za dobro razkuženje bikov in zavriniti vse bolne in bolezní sumljive krave in vse pod 20 mesecev stare junice.

Prestopki teh predpisov se ovadijo sodniku in se kaznujejo z globami od 500 do 2000 lir, torej z desetkrat večjimi zneski, kakor so se plačevali do sedaj.

Novost posebne važnosti se tiče oplojenja junic. Ta odredba je neobhodno potrebna, da se okrepijo naše goveje pasme in da se njih živa teža in njih dohodek kolikor mogoče zvišata.

Ni človeško in tudi ne gospodarsko prisiliti k vstvarjenju novih bitij živinčeta, ki niso še razvita. Prezgodnja oplozitev je enaka hudi bolezní, žival občuti njene posledice celo svoje življenje. Vsled te bolezní zastane žival v svojem razvoju in oslabi v svojih oglativnih funkcijah.

Taka žival bo vedno nežna in bo dajala le malo dohodka. Ti pogreški morajo izginiti v pokrajini kakoršna je naša.

7. Kako se bodo vršila pregledovanja.

Pregledovanja za potrjevanje bikov so redna, izredna in posebna. Redna pregledovanja se vršijo enkrat na leto. Za pasme, ki se gojijo v hribih, kjer je navada, da se ženejo biki na planine, se bo moralo vršiti naknadno redno pregledovanje pred odgonom na planine.

Izredna pregledovanja so periodična in se morejo napovedati vsake štiri mesece po splošnem pregledovanju v krajih, v katerih je živina celo leto v hlevih. V goratih krajih pa, kjer gonijo kmetovalci svojo živino na planine, se vršijo taka izredna pregledovanja le enkrat na leto in sicer 2—3 mesece po rednem pregledovanju.

Posebna pregledovanja ali pregledovanja na domu se bodo dovoljevala le izjemoma: v hribih za kraje, ki so težko dostopni in v ravani za odrastle biki, ki so nemirni ali nevarni.

Redna pregledovanja so brezplačna; za izredna pregledovanja je predpisana taksa 30 lir, za posebna pa 50 lir za glavo.

V bistvu se nadomeščajo izredna pregledovanja z onimi, ki so se do sedaj vršila na domu bikorejcev in ki se odslej praviloma odpravijo. Zato bodo morali oni, ki nameravajo prignati svoje biki pred predledovalno komisijo po splošnem pregledovanju, čakati do prihodnjega periodičnega pregledovanja.

M. Klavžar.

Slabi parklji pri goveji živini.

Slabi parklji so prirojeni in pridobljeni. Vzrok prirojelih slabih parkljev je ali krava, ali pa bik. Če ima krava že od mladosti slabe parklje, potem je precejšnja verjetnost, da bodo podedovala to napako tudi njena teleta. Še hujše je,

če ima prirojene slabe parklje bik, h kateremu pripuščamo kravo. Tak bik na pravi ogromno škodo, ne samo onemu, ki ga drži, ampak celi svoji okolici. Do kazano je namreč, da prenaša bik to napako v veliki meri na svoje potomstvo. Vaša živina ima lahko že od nekdaj vedno dobre parklje, istotako tudi naša krava. Če sedaj pripustimo to kravo k biku, ki ima to prirojeno napako, da ima slabe parklje, bo imela slabe parklje tudi večina naših telet. Drugače je seveda, če bik nima prirojenih slabih parkljev, ampak si je slučajno pokvaril parklje pri kakem padcu. V tem slučaju se ta napaka ne prenaša. Bik s prirojenimi slabimi parklji je šiba božja za okolico. V dobi 5 do 6 let se lahko zgodi, da v celi vasi ne najdemo niti enega para volov, ki bi bil dober za delo ker imajo vsi slabe parklje. Vsa kovačeva umetnost je tukaj zastonj, podkev drži

dva, tri dni, včasih tudi samo prvi dan, pri prvem potegljaju pa odpade.

Je pa še ena možnost, da namreč živina nima prirojenih slabih parkljev, ampak da si je pokvarila parklje sama. Temu smo krivi mi, če smo n. pr. presilili vole z delom, posebno po slabih, kamenitih poteh in če jih nismo podkovali vedno o pravem času. Mnogo slabih parkljev imajo na vesti kovači. Nekateri vsled tega, ker ne znajo dobro podkovati — slab kovač pokvari s časom tudi najboljše parklje, — drugi pa zato, ker hočejo več zaslužiti s podkovanjem. Gotovo bi ti ljudje ne delali tega uma zanega opravila, ko bi se zavedali, kakšno veliko krivdo napravijo kmetu s tem, da pokvarijo njegovim volom parklje. Vol, ki ima slabe parklje nima za delo nobene cene. Prvič, ker pogosto podkovanje preveč stane, drugič pa zato, ker ga ne moremo vzeti na nobeno daljšo in težjo pot.

Mlekarstvo

Anton Pevc:

Preizkušanje mleka za sir.

Sirar mora mleko temeljito poznati, če hoče proizvajati enoličen izdelek pri vsem tem, da se njegove sestave dneвно menjajo. Ne sme mleko za nos voditi sirarja, marveč sirar mora obvladati kaprice mleka. Sirar, pri katerem je vsega zla krivo le mleko, pač ni sirar, marveč šušmar in takih je žalibog veliko v našem sirarstvu. Sirarna pa mora nuditi sirarju vse pripomočke, da se v poznavanju mleka lahko poglobi. Za majhne sirarne je ta zahteva nekoliko predraga in naj radi tega stremijo za združenjem v večje enote.

Prva preizkušnja mleka se izvrši v sirarnah pri precejanju, na cedilu. Odtod določba v ementalških sirarnah Švice, da je mleko oddajati neprecejeno. Sesedeni mlečni drobcji ali kožice alveol iz vimena, ki ostanejo na cedilu kažejo na

nered v delovanju vimena in potrebno bo pregledati hleve, prepričati se o zdravju krav. Nesnaga vseh vrst na ce-

Mlekarško cedilo.

dilu zahteva graje pri prizadetih, ker v njej so bakteriji, ki povzročajo napihovanje, ali drugačne napake pri sirih. Toda v lesenih cedilih, še tako priljubljenih v Bohinju in na Tolminskem, zatlačeni z mahom ali igličjem, zastonj iščeš morebite sesedene drobce mleka

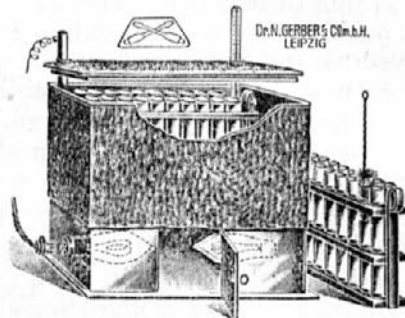
in razno nesnago; ne rečem, da bi iste ne zadržavali, ampak pokaži jih komu, če jih moreš. Potrebna so tudi v planinskih sirarnicah prava mlekarska cedila, pletena iz tenke medene žice, zanjke 0,2 do 0,3 milimetra vsaksebi, ki zadržijo vso nesnago in neraztopljene pri-mesi kakor na krožniku in ki niso draga.

Druga sirarska preizkušnja mleka ob-stoji v določanju kisline. Sirar mora vsaki dan ugotoviti, kako kislo je mleko v kotlu. Če je premalo kislo, je treba kislino zvišati s pridatkom kisave (kisle sirotke ali bakterijskega čistega nasada) v mleko, če je preveč kislo, je treba zmanjšati s pridatkom večje količine vode, zasiri pri nižji toploti in čas dela (sirjenja, drobljenja, dogrevanja) čim bolj skrajšati. Okus ali pokušnja mleka nam ne pove nič, je povsem nezadostna. Sveže kravje mleko ima 6 do 8° kisline po Soxhlet-Henkelu; zrelo mleko za ementalski sir imej po pridatku vode še 7,5 do 8° kisline po S.H., je torej za okus popolnoma sladko, čeprav vsebuje in mora vsebovati nebroj mlečnokislinskih bakterijev. Kisline mleka mora sirar vsaki dan ugotoviti z zato določenim aparatom; potrebni natronov lug in fenolftaleinovo alkoholično raztopino si da pripravljati v najbližji lekarni. Točnejša navodila, kako je postopati pri določanju kisline, najdeš v knjigi »A. Pevc, Mlekarsstvo«, str. 96.

Tretja sirarska preizkušnja mleka do-loča njegovo kipelno zmožnost. Če naj sir nastavi »očesa« v testu, mora biti v mleku dovolj kipelnih činiteljev; če je v mleku premalo kipeenje povzročajočih bakterijev, je treba istim puščati več hrane, več mlečnega sladkorja s tem, da sirar napravi drobljenec debelejši; če je v mleku takih bakterijev preveč, je treba strd bolj zdrobiti, morebiti pridati navadnih mlečnih kislinskih bakterijev (streptokokov, navadno kislo mleko), več vode ali izjemoma do 25 gramov solitra na 100 kg mleka, da jim tako zmanjšamo količino hrane in odvzamemo možnost za napihovanje sira. Tudi aparat za kipelno poskušnjo ni drag in razun steklenih cevk za mleko, se vse drugo lahko napravi doma; zunanje

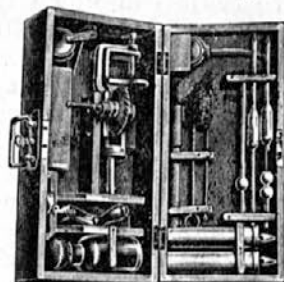
pločevinaste stene vodne kopelji je obdati z lesom, da se lažje ohrani enakomerna toplota 38—40° C za čas 20—24 ur. Tudi o tej poskušnji najdeš podrobnejše podatke v knjigah »Mlekarsstvo« in »Sirarstvo«.

Vrhu teh poskušenj imamo še več drugih specifično sirarskih n. pr. preizkušnja leukocitov, katalaze, reduktaze,

Aparat za kipelno poskušnjo.

siričnosti in trpežnosti mleka, s katerimi se bavi moderni sirar za boljše poznavanje lastnosti svojega mleka. O njih razpravljati bi bilo zaenkrat preuranjeno. Smo lahko zadovoljni, če preide naš sirar in naše sirarstvo od svoje primitivnosti vsaj k izvajanju gornjih treh, osnovno sirarskih poskušenj v praksi. Niso toliko krive sirarne, da se še danes ne izvajajo. Marsiktera zadruga je nabavila vse že ob svoji ustanovitvi,

Celotni Gerberjev aparat (majhen).

toda razni sirarji so lepo spravili vse v podstrešju, — manj ko imam dela, boljše je in če bo sir slab so pač vsega krivi le člani in mleko, kaj si bom belil glavo.

Za kontrolo poštenosti mleka pri od-daji mleka najdemo v naših sirarnah mlečni gostomer (laktodensimeter) ali

tako zvano »vago za mleko«. Je boljše kot nič, vendar v precejšnji meri strahilo za vrabce, ako se ne družijo z mlečnim tolščomerom, s kemijskim ugotavljanjem maščobe v mleku. Gerberjev aparat v to svrhu je pač v vsaki, tudi najmanjši sirarni potreben. Ne le za kontrolo poštenosti, tudi za ugotavljanje tolščobnosti mleka v kotlu je potreben. Ni najbolj mastno mleko najboljše

za vsak sir in ravno pri ementalškem siru je često umestno odstraniti manjšo količino smetane raz večernega mleka — očesnatost bo bolj zadovoljiva. O do-ločanju tolšče v mleku najdeš podrobne podatke v vsaki mlekarski knjigi. Majhen aparat za 2 poskušnji ni drag in si ga zato more nabaviti vsaka sirarna — in celo vsak večji kmet za uspešno selekcijo pri svojih kravah.

Naša mlekarna.

*Zora svita nad gorami
skrbne kmete prebudi,
delat s pridnimi rokami
vsem se zgodaj že mudi.*

*Za živino najprej v štali
poskrbeti moramo,
ko jim krmo smo že dali
kravce koj pomolzemo.*

*Mleko nosimo v mlekarno
na Planino vsaki dan,
naj bo temno al' viharno,
saj naš trud ne bo zaman.*

*Tam iz mleka proizvajajo
sveže maslo naš mlekari,
drago ga potem prodajajo
naš izvrstni gospodari.*

*Na Planini bo mlekarna
vedno bolj procvitala,
članom svojim radodarna
trud njihov povračala.*

*Naj le Bog nam blagoslovi
naše složno delo v njej
in z obilnimi darovi
srečo nam deli vselej.*

O p o m b a : Original naslednje pesmi je pribit na vratih mlekarnice na Planini pri Cerknem. Pesem je zložil cerkljanski domačin, g. Gatej, po poklicu urar, ki pa včasih zajezdi tudi Pegaza. Mlekarni in g. Gateju naše iskrene pozdrave in voščila.

Sadjarstvo

Kako vsadimo sadno drevo.

Drevo, ki ga hočemo vsaditi, naj bo vedno ravno in lepo razraščeno. Če je mogoče, vsadimo drevo že v jeseni. Spomladi sadimo drevesa navadno le v težki in mrzli zemlji. Jama, v katero hočemo vsaditi drevo, naj bo 120 cm široka in 80 cm globoka. V slabih zemljah napravimo jamo še večjo. Pri kopanju jame vrzimo zgornjo vrsto zemlje posebej, spodnjo mrtvo plast posebej. Če je zemlja, v katero sadimo drevo peščena, je dobro, če ji primešamo nekaj težke zemlje in obratno, če je zemlja pretežka, ji primešamo nekaj peščene zemlje. Jama naj bo skopana 2 do 3 mesece prej, nego hočemo saditi drevo. Predno vsadimo drevo, mu prirežemo

vse poškodovane in skrajšamo vse druge zdrave korenike in sicer tako, da je obrnjena prerezna ploskev proti dnu jame. Tenke koreninice se ne smejo odstraniti, ampak se samo pristrizejo konci. Veje drevesca se skrajšajo približno za $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{2}$, srednja veja malo manj, postranske malo več. Prerežemo jih v smeri proti popku, ki se nahaja na zunanji strani, da dobi drevesce bolj široko krono. Glavno, srednjo vejo prirežemo vsako leto v drugi smeri, da drevo raste naravnost. Predno vsadimo drevo, zabijemo v jamo raven kol, ki naj bo na spodnjem koncu impregniran s terom, ali pa vžgan, da je varen pred gnitjem. Potem napolnimo približno $\frac{2}{3}$ jame z ono zemljo, ki se je nahajala prej od

zgoraj in položimo drevo navpično ob kolu tako, da je vrat korenike (prehod med koreniko in deblom) 10 do 15 cm nad površino zemlje okrog jame. Nato zasujemo jamo popolnoma in pazimo, da ne ostane med korenikami drevesa nobenega praznega prostora.

Zemljo, ki nam je še ostala, zatlačimo okrog drevesa tako, da je pri deblu najnižja. S tem dosežemo, da se zbira tudi ob malem dežju okrog drevesca voda. Vsajeno drevo privežemo zaenkrat h kolu le narahlo, da se lahko z zemljo vred sesede. Še le pozneje se priveže drevo trdnejše h kolu.

Glavne napake, ki se delajo pri sajenju dreves so, da se drevo ne obreže pravilno, ali pa sploh ne obreže in da se vsadi pregloboko, največkrat v svezu, ravnokar skopano jamo. Če bomo upoštevali dana navodila, bomo vsadili drevo pravilno, kar je prvi predpogoj umne sadjereje.

Pegan.

Čas cepljenja se bliža.

Glejte! S toplimi poljubi drami zlato solnce naravo iz hladnega počitka. Kliče jo k vstajenju in ustvarjanju vsega lepega in dobrega. Majhen in neznan člen v verigi večnosti je šel mimo nas. Novo leto v naravi nastopa zdaj; ne sneg in led; trobentice v rebreh in zvončki v osončni nam ga naznanjajo. Kot lani bomo čuli prelepo, čarovito petje mladostne, smehljajoče Vesne. In trepetajoče življenje črnih kosov v dobravi bo le del te njene bajne melodije. Poetje, zapojte dobrodošlico bližajoči se pomladi!

A mi, sadjarji, mi smo praktični ljudje. Nas čaka zdaj delo!

Že lani sem povedal, kako moramo cepiti, da bomo imeli uspeh. A kar sem takrat izpustil, bom povedal zdaj. O cepljenju v drevesnicah tudi ne bom pravil; dovolj jasno govorijo o tem strokovne knjige, ki jih imamo na razpolago. Govoril bom o precepljanju starejših dreves; torej le o cepljenju v razkol.

A pred vsem: izberite si vrste, ki jih hočete imeti, ki pri Vas najbolj uspevajo in ki so za Vas največje koristi ter na-

režite si cepičev že zdaj, takoj! Cepljenje se najbolj posreči in sponese, če so cepiči narezani tedaj, ko še spijo zimsko spanje, ko se še ni zganil sok v njih. V vlažnem pesku v kleti jih boste lahko hranili do dneva cepljenja, ali pa: zakopajte jih na vrt za ped globoko, a ne v zvežnjih! Ločeni naj bodo, vsaka vrsta zase, če jih je več vrst. Pa zapomnite si vsako vrsto, kje je zakopana.

Čas za cepljenje začne nekako sredi marca in traja vse tja do polovice aprila. Lahko cepimo prav zgodaj, a je nepotrežno, ker cepič ne bo zato nič bolj zgodaj odgnal in zakaj bi ga torej izpostavili raznim nezgodam, ki ga do tedaj lahko dolete? Prepozno cepljenje tudi ni dobro, ker če je podlaga premuževna (presočna), se rado zgodi, da cepič odmakne lubad na podlagi, kar je gotovo škodljivo, če že ni uničujoče. Sicer se pa lahko vsak ravna po starih cepljačih, ker ti že instinktivno vejo, kdaj je pravi čas za to.

Toda že zdaj lahko obžagamo veje tistim drevesom, ki jih nameravamo precepiti. Cepljenje nam bo šlo tedaj bolj hitro od rok in odžagane veje, ki jih pobereмо domov, nam ne bodo v napoto. Pri tem delu pridemo do jako važne stvari: Ne napravljajmo preveč praznih ran drevesu. Gotovo je, da tistih vej, ki so na zelo neprikladnih mestih, ne bomo precepljali nego jih odstranimo popolnoma. Če pa je za vejo količkaj prostora precepimo jo. Precepljene štelje imenujemo pri nas »glave«, morda je ta označba znana tudi drugod. Pazimo torej, ko precepljamo, da napravimo čim največ »glav«. Zelo slabo je naprimer za drevo, ki je imelo prej dvajset vej če mu ob precepljenju pustimo samo sedem ali osem vej (glav). Številne rane drevo tako oslabijo, da ne more več priti k moči. Bomo že pozneje redčili, če bomo videli, da so iz cepičev nastale veje pregoste. Precepljenje je zelo huda operacija. Drevo bo bridko pogrešalo zelenega listja, pomagajmo mu s tem, da pocepimo vse količkaj primerne štelje po debelejših vejah. Preštevilne rane so za to ubogo rastlinsko bitje tako ubijajoče in bolešne kakor bi bila amputacija udov pri člo-

veku. Kratko pravilo torej: čim največ »glav«, da bo čim naimanj praznih ran!

In da ne bo okrnjenemu drevesu navzlic temu primanjkovalo prepotrebne zelenja, pustimo na precepljenih vejah kolikor mogoče največ drobnih vej in izrastkov. Drugo in tretje leto jih potem odstranimo. Toda tem poslednjim ne smemo dati prilike, da bi se na račun cepičev prebohotno razkošatili. Splezajmo tekem poletja tu pa tam na drevo in odščipnimo jim zelene vršičke, da jih tako krotimo in zadržujemo v rasti; cepiči naj se košatijo in razvijajo neomejeno.

Na vsaki glavi bi zadostoval prav za prav samo en cepič, a da se rana razkola lepše zaraste, rabimo vedno dva. Navadno je, da se en cepič lepše razvija, nego drugi. Močnejšega bomo pustili, slabotnejšega pa, če presodimo, da je nepotreben, bomo čez eno leto ali dve odstranili. Vsekakor potrpiamo z njim toliko časa, da pomaga zaliti rano. In tudi temu priščipnemo lahko vršičke na poganjkih, če smo gotovi, da ga bomo morali odstraniti.

Marsikateri sadjar je v zmoti v naslednjem: iz razloga, da bo rana čim manjša, precepi vejo tako daleč od debla, kot more. Ta navada je pa v splošnem slaba, kar lahko vsak takoj razume. Vsako drevo raste do gotove mere in kadar jo doseže, se rast ustavi. Če bi tega ne bilo bi jablana rastla naprej, da bi dosegla višino in obširnost Triglava. Ako jo precepiamo ne bo zato postala nič večja, bolj gotovo manjša. In ker je to nespremenljivo dejstvo, nam je takoj jasno, kaj se bo zgodilo, če precepimo njene veje tam na daljnih koncih: cepiči bodo poganjali par let, pa se bo njih rast ustavila. Mi pa bomo imeli na veliki jablani morda dvanajstorico kot mali bičevniki žlahtnih šib, ki pri najboljši volji ne bodo mogle dati več kot dvajset kg jabolk in še ta bodo grintava, kajti onemogla veja radi preslabe zacelitve rane na cepljenem mestu ne more roditi vzorno lepega sadu. Vsa notranjost drevesa bo pa prazna, ker vendar ne smemo dovoliti, ko smo precepili, da bi jablan poganjala in oživljala svojo prejšnjo vrsto. Kadar jaz cepim, cepim vedno kar najbližje debla in sem zadovoljen.

Skrbnemu cepljaču, ki se pomudi pri tem delu in ni prefrast, ki ima dobro ohranjene cepiče in dober oster cepilni nož (oj ti skopuhi, ki cepijo s pipeci ali krivači, koliko škode si naredijo s svojo pretirano varčnostjo! Tvrdba VINOAGRIJA v Gorici pa nam dobavlja tako izborne nože v ta namen!), se bo cepljenje vedno sponašalo. Vsekakor je kako leto ugodnejše, kot drugo. Predlanska pomlad je bila n. pr. zelo ugodna, lanska pa prav slaba. Toda glavna faktorja sta pa le skrben cepljač in dobro ohranjeni cepiči, narezani v pravem času. In glavno pravilo je: kambij cepiča se mora stikati s kambijem podlage. S preprostimi, manj »učnimi« besedami bi se to reklo: Lubad cepiča naj ne bo »vštric« z lubadom podlage, pač pa *les cepiča naj bo »vštric« z lesom podlage*. Ako so zareze gladko izvršene, če se pazi na snago in se obrezanega cepiča ne stavi v usta in če je stik med poglago in cepičem perfekten ter končno, če je rana dobro zakrita s cepilno smolo (ali pa z ilom, če ni boljšega), se mora cepljenje sponesti, če le ni hudič! (Hude besede rabim včasih, orostite!)

Po mojem skromnem mnenju se cepljenje bolj posreči pri tistih vrstah, ki imajo širjo kambijsko plast. Po mojih skušnjah je hruška najbolj dobra v tem oziru, jablan je takoj za njo. Če cepimo kraljico Klavdijo (renglo) na podlago navadne češplje, se sponese, če cepimo o polnoči, ko je največja tema. Tudi marelica ni nagajiva, le kadar je treba cepiti češnja obhaja cepljače »scaganost«. Poznam cepljača, ki se šteje za mojstra mojstrov, ko pa ima pred seboj češnja, ga obhaja obup in misli na samoumor. Pa tudi češnja ni ravno sitna. Prvi pogoj je, da morajo biti cepiči zelo zgodaj narezani in pravilno shranjeni, da se ne pokvarijo. Obrezano mesto na cepiču mora biti popolnoma snažno in ne zamazano od prstov ali mokro od slin. Dober, oster nož igra veliko vlogo. Kambij je pri češnji najbrž ozek, zato smemo pri vkladanju vtakniti cepič nekoliko — a malo! — poševno v razkol, da bo stik obeh kambijev tem gotovejši. Toda cepljač, ki ima dobre oči in dobro ve, kje je kambij, ne bo tega storil, ker on hoče,

da se kambija ne stikata samo na eni točki temveč na vsej črti. Sicer pa češnja pomaga cepljaču, ker se ravno in gladko razkolje. Dalje uporabljamo za podlago, če je le mogoče samo češnja rdečo drobnico, črnica ne daje dobre podlage.

Pri zadnjem cepljenju sem spoznal, da praktično prav nič ne velja tisti nauk, da moramo podlago preden jo razkoljemo na obeh straneh zarezati z nožem navzdol, češ, da se tako ne bo razcefrano ali vijugasto razklala. Podlaga se razkolje »po svoji glavi« in se čisto nič ne briga za tiste zarezke, ki pozabljene in prezirane potem samo škodijo. In to je jasno. Če so lesna vlakna v podlagi ravna, bo tudi razkol raven, nasprotno, če so vijugasta ali radi grč poševna, bo tudi razkol vijugast ali poševen. In tega z zarezami ne bomo odpravili, z žago morada, a Bog pomagaj potem cepljenju!

France Magajna.

Pomlajenje sadnih dreves.

Pomlajenje sadnih dreves je zlasti v zapuščenih sadovnjakih, kjer se sadno drevje dovoljno ne neguje, zelo važno in potrebno opravilo. V takih nasadih drevje kmalu ostari, opeša in postane nerodovitno. Pri nas je pa, žalibog, največ takega sadnega drevja, za katerega se gospodar ne briga in zato je velika večina našega sadnega drevja potrebna pomlajenja. Pomlajeno sadno drevo začne poganjati zdrave mlade veje in roditi lep in zdrav sad.

Pomlajenje sadnega drevja je potrebno v tehle slučajih:

a) kadar je drevo vsled zapuščenosti ostarelo, ne rodi in ne raste več;

b) kadar je drevo vsled nepravilnega obrezovanja, zadobilo nepravilno, enostransko, ali preveč visečo krono;

c) če je deblo v razmerju s krono prešibko in obstoji nevarnost, da bi se zlomilo pod težo krone ali vsled vetra;

d) če je vihar ali sneg polomil krono;

e) če drevo trpi na bledici in sušenju vršičev;

f) če drevo ni prave in zaželjene vrste in je potrebno precepljenja.

Pomlajenje sadnega drevja se izvrši tako-le: Z ostro ročno drevesno žagico

odžagamo najprej vse morebitne suhe veje. Nato prežagamo vse glavne veje za eno ali dve tretjini njih dolžine. Pri žaganju pazimo na to, da bo drevo potem zadobilo tudi lepo razvito krono. To ni potrebno samo radi lepšega, ampak tudi radi ravnotežja v kroni. Nekatere veje, ki rastejo pregosto ali preveč pokoncu, ali morebiti preveč visijo, odžagamo v pazduhu tik ob deblu. Vse nastale rane zgladimo z nožem in jih namažemo z 30% raztopino »Antiparazita« v moki.

Za pomlajenje sadnih dreves je najboljši čas zima in prav zgodnja spomlad. Če mislimo drevo obenem še precepiti, izvršimo pomlajenje nekoliko kasneje, ko je drevo že v soku.

Čez poletje pustimo potem rasti vse mladike, ki jih poženejo obžagane veje. Šele v prihodnji zimi odstranimo vse nepotrebne mladike in odžagamo vse one veje, ki niso pognale morda nobene mladike.

Če drevo, ki smo ga hoteli pomladiti, ni bilo že preveč oslabilo in ostarelo, in če smo drevesu obenem pognojili, bo imelo pomlajenje gotovo uspeh. V slučaju pa, da bi ostalo brezuspešno, je najbolje drevo čimprej posekati.

Just Ušaj.

Oddaja sadnih dreves.

Goriški kmetijski urad nas obvešča, da so naši kmetovalci zelo upoštevali akcijo, ki jo je začel odbor za pospeševanje sadjarstva na Goriškem in ki se tiče oddaje 10.000 sadnih dreves in razpisa daril za napravo sadovnjakov. Naročila so za mnogo prekoračila število razpoložljivih dreves, vsled česar se bode morala dati pri nakazovanju dreves prednost tekmovalcem za industrijske nasade, kakor je bilo razglašeno v dotičnem razpisu.

Naprošeni smo tudi, naj sporočimo naročnikom, da bo znašala odajna cena breskev L 1.80, hrušk L 3.20, marelic in jabolk L 3.— in to po odbitku prispevka 1 lire za vrvesce. Rastline so zajamčeno čistih vrst, popolnoma zdrave in prvovrstne.

Porazdelitev se bo vršila zadnje dni februarja meseca pri kmetijskem uradu v Gorici in se bo naročnikom sporočil z dopisnico dan oddaje.

Nabiranje cepičev.

V mesecu februarju je najboljši čas za nabiranje potrebnih cepičev. Kdor za nabiranjem cepičev odlaša, ter nabira cepiče šele tik pred cepljenjem, bo imel slab uspeh. Cepiči, ki so bili nabrani šele tik pred cepljenjem so sočnejši od podlage, katero mislimo cepiti. To ima posledico, da cepič prej požene, kakor se je sprjel in zato se potem posuši. Pri nas se navadno tega dovoljno ne upošteva in zato se tudi veliko cepičev posuši. Marsikateri mladenič, ki bi bil drugače lahko dober in spreten cepilec, zgube vsled tega veselje do cepljenja. Zato nabirajte cepiče v pravem času in vaša cepljenja bodo imela boljši uspeh. Pa ne zadostuje samo to, ampak upoštevajte pri nabiranju cepičev še sledeča navodila in nasvete:

Pri izberi vrst, katere mislite s cepljenjem razmnoževati, pazite, da daste prednost onim vrstam sadja in trte, katerih pridelek se najboljše in najlažje vnovči. V tem pogledu se držite sledečih nasvetov:

a) Črešnje so najbolj priporočljive srednje, zgodnje, debele, z rudečkastim in trdim mesom. Prav zgodnje črešnje so drobne, vodene in na trgu je le bolj majhno poprašanje po njih. Kasne črešnje so pa rade črvice in rade pokajo. Na črešnjo cepite tudi višnjo, ker višnje so drage in zelo iskane.

b) Priporočljive vrste breskev so: Amzden (Prajsovke), majski cvet, Walterloo in Elberta.

c) Hruške poletne: Furmantinke, zelena Magdalena (pšeničnica), Klapovka, Viljamovka (ortolanka), salcburška hruška, Avranška. Jesenske: Gelertova maslenka, Bela jesenska maslenka (Kaiserbirne), Napoleonova maslenka in Amanlisova maslenka (zadnja je zelo priporočljiva). Zimske: Dilovka, Pastoreta, plemenita Krasana, zimska dekanka in Esperenova bergamotta. — V krajih,

kjer razsaja burja, je dati prednost poletnim in jesenskim hruškam, ker zimske hruške otrese burja predno dozori.

d) Jablana: poletne: Astrahan beličnik, Viržinski rožnik in Letna parmena. Jesenske: Grafenštajnovce, rjava jesenska reneta, Gdanski robač. Zimske: Landsperška reneta, beli rožmarin, šampanjevka, Bismarkovo jabolko, rumeni belfler, rdeči štetinec, zimski tafeljčki, Ontario in Damsonova reneta, Kanadška, bobovec, Baumanova reneta in mašancker ali dunajske.

e) Češplje dobrih domačih vrst, ker tuje in debele pri nas le malo rodijo.

f) Trte: bele: Žlahtnina (za zobati), rajnski rizling, silvanec, sovinjon, rulanec, pinela, zelen, rebula in grganija. Črne: refošk, burgundec, merlò, črni kabernet, drobna črnina in modra frankinja. Trte je cepiti v glavnem takih vrst, ki dajejo dober pridelek, če tudi nekoliko manj rodijo. Kdor bo upošteval ta nauk in cepil goriimenovane trte, bo gotovo svoj pridelek lahko in dobro prodal. Žalibog, da so se pred vojno v tem pogledu delale velike pogrške, ker se ni upoštevalo priporočil od strokovnjakov, ki so vsi priporočali le plemenite trte. Zdaj po vojni se to zelo maščuje, ker svojega vinskega pridelka ne moremo izvažati. Če bi bili naši vinogradi cepljeni s plemenitimi trtami, bi lahko tudi dandanes izvažali vino v severne države, kakor ga izvažajo Nemci v Poadižju na nekdanjem Tirolskem.

Pri nabiranju cepičev pa se ne smemo ozirati samo na vrsto, ampak upoštevati moramo tudi rodovitnost poedinca drevesa ali trte, od katerega hočemo vzeti cepiče. Zato ni dovolj, da nam je vrsta od drevesa ali trte znana, ampak vedeti moramo tudi, kako dotično drevo ali trta rodi. Ker za mlade trte in mlada drevesa ne vemo še kako bodo rodila, ne smemo od istih rezati cepičev. Da bi v vinogradu spomladi lažje spoznali, katere trte so bolj rodovitne, jih jeseni, ko je še grozdje na njih, zaznamujemo. To storimo najlažje s tem, da njih kolec ali deblo pobelimo z apnenim beležem.

Mladike, ki jih zberemo za cepiče, morajo imeti popolnoma zdrav in dozorrel les. Vodeni poganjki ne smemo nikdar rezati za cepiče.

Nabrane cepiče povežemo v snopiče, zaznamujemo z etiketo in spravimo v klet, kjer jih zasujemo do polovice s peskom.

Just Ušaj.

Svinčeni arzenijat.

Že v januarjevi številki smo povedali v članku: Borba proti grozdnemu črvu, da se vničuje ta škodljivec predvsem z azolom, ali pa s svinčnim arzenijatom. Svinčni arzenijat pa se ne uporablja samo proti temu škodljivcu, ampak tudi proti nešteto drugim, zato hočemo na tem mestu nekoliko več povedati o načini uporabe in o arzenijatu samem.

Svinčni arzenijat je spojina svinca in arzena. Arzen je zelo hud strup, še hujši pa je v spojinah s svincem. Strupenih spojin z arzenom pa je več. Poleg svinčnega arzenijata se dobi v trgovini tudi azol, ki je spojina arzena in apna. Dobi se tudi kuroazol, ki je spojina arzena, modre galice in apna. Poleg imenovanih strupov se dobi tudi natrijev in kalijev arzenit. Zaenkrat nas pa zanima samo svinčni arzenijat.

V trgovini se dobi svinčni arzenijat v dveh oblikah, in sicer v prahu in kot mast.

Svinčni arzenijat v prahu se zelo lah-

ko pomeša z vodo in s pomočjo navadne škropilnice za trte ga poškopimo po drevju. Ako kateri škodljivec zavzije le del lista, ki je bil poškopljen z raztopino vode in svinčnega arzenijata, mora takoj poginiti. Predno denemo pripravljeno tekočino v škropilnico, io moramo dobro premešati, ker bi se drugače svinčeni arzenijat lahko sesedel na dno.

Svinčni arzenijat v prahu se dobi v trgovini v škatljah po 4 in 10 kg, tu pa tam se ga dobi tudi v manjših količinah. Uporablja se ga v 0,5% mešanici, to je 100 litrov vode in 1/2 kg svinčnega arzenijata v prahu.

Svinčni arzenijat v obliki masti je za naše razmere bolj priporočljiv, ker ga je mogoče kupiti v škatljah po 4 kg in tudi po 1 kg. Mast se v vodi zelo lahko raztopi, uporablja se pa v 1% raztopini, to je 1 kg masti na 100 l vode. Škropi se z navadno trtno škropilnico, kot raztopina modre galice in apna.

Oba svinčna arzenijata v obeh oblikah sta zelo huda strupa, vsled česar moramo paziti, da ne pridemo v dotiko s prosto roko, posebno ne z ranjeno.

Uporablja se pa svinčni arzenijat proti vsem škodljivcem, ki grizejo liste rastlin, ali cvete ali popke. Poškropljeno listje seveda ni več za hrano ne ljudi in ne živali, vsled česar moramo tudi v tem oziru paziti.

V Gorici se dobi svinčni arzenijat pri tvrdki »Vinoagraria«.

Vinogradništvo in kletarstvo

Ing. Pegan:

Po prodaji vina.

Marsikateri naš kmetovalec je že prodal vino in če je imel srečo pri ceni, je vtaknil v žep lepih par tisočakov. Ali pa je v njegovi kleti vse v redu? Ali se je spomnil na delo, ki bi ga moral izvršiti v kleti, takoj ko je odšlo iz nje vino, ali leži klet od tistega dne zane-marjena in neurejena? Žalibog se zgodi

večkrat, da pusti nemaren kmet (posebno se to dogaja pri pijancih) potem, ko je prodal vino, klet po cel teden v popolnem neredu. Sodí so odprti, nepočiščeni, vinska posoda in orodje ni umito, v nekateri posodi je mogoče tudi še na dnu nekaj vina, to je slika kleti, v kateri je dobro, nepokvarjeno vino le slučaj sreče, nikakor pa ne gospodarjeva zasluga. Kaj se zgodi s posodo in orodjem v taki kleti?

Na dogah nezaprtega in nezažveplanega sode se razvijajo razne škodljive gljive. Če potem denemo vino v tak sod, ne da bi ga prej jako skrbno pripravili in očistili, dobi to vino slab duh in okus po sodu, po plesnobi, po miševini itd. je pa tudi nevarno, da nam gljive, ki so se zajedle v les, vina popolnoma ne pokvari. Ostanke vina, ki se nahajajo na dnu posode in na nepomitem orodju se začnejo kisati. To skisano vino se vpija vedno globlje v posodo in le dobro za kuhanje s 3 do 5% raztopino sode nam lahko popravi sod.

Ko izpraznimo sod, je naša prva dolžnost, da ga takoj operemo s čisto vodo in oribamo s krtačo. Manjši sodi, ki nimajo vratice, se operejo dobro na ta način, da denemo vanje pri pomivanju nekaj ostrih kamenčkov ali pa ga peremo z jekleno verigo. Sod je čisto oriban in opran takrat, ko gre iz njega popolnoma čista voda. Opran sod se pusti 2 do 3 dni odprt, da se popolnoma posuši, nakar se zažvepla in dobro zapre. Žvepla vzamemo pri sodih do 10 hl vsebine na vsak hektoliter 2 do 3 grame, pri večjih sodih nekaj manj, ker je površina sode v razmerju z vsebino dosti manjša. Tako zažveplan sod je konzerviran za 3 mesece. Po treh mesecih zažveplamo sod ponovno. Razven sodov, operemo čisto tudi vse vinsko orodje, lij, zajemalke, kaučukove cevi itd. Ko smo prodali iz kleti vse vino, je tudi najlepša prilika, da počistimo in zažveplamo celo klet. Najprej z metlo dobro očistimo zidove, potem čisto pometemo vso klet. Pazimo, da seže metla tudi pod sode in za sode, da ni tam gnezdo napol strohnelih desk, smeti in raznih odpadkov, kjer živi zalega najrazličnejših gljivic in plesnob, ki lahko pokvari vino. Zapomnimo si da je varnejše slabo vino v dobri, čisti kleti, kot pa dobro vino v zanemarjeni in umazani. Ko smo klet očistili, vzamemo kako lončeno posodo in jo napolnimo z ogljem. Položimo jo v sredo kleti in nasujemo na žrjavico žveplenega prahu, ali pa zažgemo primerno množino žveplanih trakov. Potem dobro zapremo okna in vrata. Drugi dan klet prezračimo in s tem

smo izvršili vse, kar je bilo potrebno za očiščenje in konzerviranje posode in kleti.

Trajanje kolov.

Vsak kmetovalec, posebno pa vinoogradnik, ki nima lastnega gozda, bi rad videl, da bi njegovo kolje trajalo čim daljšo dobo. Najmanj časa zdrži ono kolje, katero smo samo priostrili na onem koncu, ki pride v zemljo. Ako pa hočemo, da bo kolje trajalo več let, moramo izvršiti eno naslednjih opravil (lahko pa napravimo istočasno tudi dve):

1. S tem da kolje olupimo, dosežemo, da bo kolje trajalo vsaj kako leto več, kot da ga neolupljenega zabijemo v zemljo.

2. Ako zabijemo kolje v zemljo narobe, to je, ako pride v zemljo oni konec kola, ki je bil pri rastočem kolu zgoraj, podaljšamo trajanje kola.

3. Isto dosežemo, ako ožgemo nekoliko oni del kola, ki ima priti v zemljo.

4. Enako koristi, ako namažemo oni del, ki ima priti v zemljo s katranom.

5. Najboljše pa je celi kol namakati skozi par tednov v 5% raztopini modre galice, katero napravimo v primerni visoki posodi. Ako je kolje predolgo, namakamo najprej spodnji del, potem pa še zgornjega. Isto raztopino lahko uporabimo za veliko število kolov. Predno pa začnemo kole namakati v raztopini modre galice, moramo paziti, da so koli dobro suhi.

Zakaj pretakamo vino?

1. Imamo namen odstraniti vino nevarni bližini drožja. Drožje obsega razven družega nebroj živih in mrtvih bitij. Med živa (organska) bitja spadajo kvasnice. Ko kvasnice dokončajo razkranje sladkorja, se začenjajo same sebe jesti in v tem stanju so bolj škodljive, kot koristne. Poleg kvasnic spadajo med živa bitja tudi še najrazličnejši mikrobi (bakterije, baceili in podobni škodljivci), ki predstavljajo stalno nevarnost, da se bodo začeli razvijati, ako bodo ugodne prilike. Med mrtva bitja spadajo mrtve kvasnice, ostanke,

delci jagode, različni kristali in neraztopna barvila. Vse te snovi so postale v vinu popolnoma nepotrebne in zato se jih vino želi rešiti.

2. S pretakanjem spravimo vino v dotik z zrakom, ki večinoma zelo mnogo koristi. Zrak koristi posebno, ako je vino še sladko in se še ni udelalo: potem, ako se nahajajo v vinu smrdljivi

plini posebno žvepleni plini. Nadalje koristi zrak vinu, kateremu smo dodali bisulfita. Marsikatero vino ima tudi preveč železa, in ako pride vino v dotiko z zrakom, se železo izloči.

Predvsem pa je važno pod 1. omenjeno, vsled česar ne smemo s pretakanjem odlašati. Kdor še ni pretočil vina v pravič, naj to nemudoma stori.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Škodljivec na fižolovem zrnju.

Opomba: *Mnogo kmetovalcev posebno iz sodnega okraja Kanal ob Soči nas je opozorilo na tega škodljivca. Kmetovalci so rekli, da fižola sploh ne bodo več sadili, ako se ne dobi protisredstva. »Gospodarski list« je o tem škodljivcu že pisal in sicer v letniku 1924 na strani 163. Tam je opisano kako se borimo proti temu škodljivcu samo z vročino. Kar je izraženo tam, to veljaj tudi za opombo naslednjemu članku: Vsi kmetovalci se bi morali boriti proti temu škodljivcu, borba posameznika ne zaleže ničesar.*

Sporočili so nam in prepričali smo se, da neki hrošč napada fižolovo zrnje, da ga prevrta in zgrize vsebino.

Ta hrošč spada med trdokrilarje. Samica zleže jajčka v stroke, ko se nahaja še na rastlini. Iz teh jajček izležeji črvički se razgrizejo v seme in ga začnejo v nostranjosti grizti in dolbsti. Pri obiranjju fižola pa ne poznamo na zrnju, v katerem zrnju se nahaja hrošček, ker se vhodna mesta zarastejo.

V svrhu borbe proti temu škodljivcu se mora zbrati vse fižolovo seme, ker samo na ta način bomo v posesti vse hroščkov, ki se nahajajo sredi zrna.

Ta škodljivec bo napadel fižol tudi prihodnje leto in povzročil ogromno škodo na količini in kakovosti pridelka, ako se ne bomo borili proti njemu. Rastlinice, ki se razvijejo iz izvrtnih semen bodo zelo slabotne in imele bodo malo pridelka, če bodo sploh vzšle.

Da onemogočimo škodo, moramo upo-

rabljati ogljikov sulfid (solfuro di carbonio), postopamo pa na sledeči način:

V dobro zaprtem prostoru (sobi) dene mo fižol v 20 cm visoke kupe in vrhu teh kupov postavimo v zemljenem loncu (tudi cvetličnih lončkih) ogljikov sulfid. Lonce pokrijemo s tkanino, ki jo rabimo za ovijanje ran. Ako bi bili kupi večji, bi morali postaviti lončke na različnih krajih kupa. Fižolov kup z lončkom vred potem pokrijemo s plahto, da tako onemogočimo zgubljanje plina, ki naj preide med in v zrnje.

Manjše količine fižola lahko nasujemo v sode, z ogljikovim sulfidom pa postopamo ravno tako, kot je zgoraj omenjeno.

Ker je plin ogljikovega sulfida težji nego zrak, bo silil vedno bolj k tlom in vsi hroščki bodo udušeni.

Za vsakih 100 kg fižola rabimo 40 cm³ ogljikovega sulfida. Paziti pa moramo, da se sami ne zastrupimo, ker ogljikov sulfid je strup tudi za ljudi. Ti plini se radi vžgejo in z zrakom tvorijo mešanico, ki lahko eksplodira. Ker je ta plin zelo težak, se zelo lahko spusti skozi špranje v podu in spodaj ležeče prostore. Vsled tega moramo paziti, da so vse špranje v prostoru zelo dobro zamašene. Fižol pustimo v stiku s plinom skozi dobo 48 ur. Nato odpremo vsa okna in skrbimo, da se prostor čimprej dobro prezrača.

Za očiščenje zrnja, katerega smo odločili za prehrano, je mnogo primernejše naslednje postopanje: Fižol vržemo v vročo vodo takoj kot smo jo odmaknili od ognja in v tej vodi ga pustimo eno

minuto. Nato isti fižol denemo v posodo z mrzlo vodo, kjer ga pustimo dve minuti, nato pa ga posušimo na solncu. Seveda ne smemo tako ravnati s fižolom, ki je namenjen za seme, ker bi ne vžsel.

G. V.

Brananje in osipanje pšenice.

Eno najvažnejših opravil pri pšenici je brananje pšenice. Izvršiti ga moramo pri početku pomladi, predno se je začela pšenica členiti. To opravilo je posebno važno za težke, ilovnate in grudnate zemlje.

Grude zemlje so čez zimo zmrznile in vsled tega se bodo rade zdobile. Z brananjem teh grud bomo tudi v majhni meri pšenico osuli. Skorja, ki se je napravila vsled deževnega vremena, bo vsled brananja razrušena in tako preskrbimo zemlji prezračenje, vsled česar se tudi pospeši razkroj gnojilnih snovi (predvsem nitrikacija, to je razkroj dušičnatih snovi). Z razrušenjem skorje olajšamo tudi dohod vode v zemljo.

Z brananjem uničimo mnogo plevela. Koreninice plevela se v tem času še niso mnogo razvile in poglobile v zemljo v taki meri, kot koreninice pšenice, vsled česar bo brana izrula zelo mnogo plevela.

Ugoden vpliv brananja pšenice bomo spoznali tudi na številno stebel, ki poženejo iz enega zrna. Z zobom brane bomo ranili ali pa prelomili marsikateri vršiček pšeničnega stebelčka in tako bo pšenica prisiljena pognati več drugih stebel.

Kmetovalci neradi branajo pšenico iz razloga, ker izgleda njiva takoj po branju zelo malo obetajoča. Koristi pa nastopijo pozneje, in sicer prav gotovo.

Brananje je potrebno tudi v tem slučaju, če smo med žito posejali deteljo. Za brananje takega žita pa moramo rabiti bolj lahke brane, da ne zagrebemo pregloboko deteljnega semena.

Po brananju žita lahko njivo prevlečemo z valjem. To opravilo je posebno potrebno na lahkih peščenih zemljah.

Istočasno ko žito prevlečemo z brano, mu tudi dodamo navrhnega gnojila, to je čilskega solitra. Najboljše je, ako obe opravili združimo ter jih izvršimo istočasno.

Osipanje žita je opravilo, ki v zadnjem

času prihaja vedno bolj in bolj v poštev. S tem opravilom pokrijemo predvsem najmlajše koreninice, katere je žito pognalo na zunaj od prvotnih koreninic. Osipanje je danes praktično izvršljivo predvsem pri onem žitu, ki je bilo sejano s sejalko v vrste.

V. G.

Kako dobimo zgodnje šparglje?

Posebno prve šparglje je mogoče drago prodati, ker jih je mogoče izvoziti v Nemčijo, na Dunaj in drugam, kjer jih takrat še nimajo. Ko imajo na imenovanih mestih že domače šparglje, je malo povpraševanja za naše šparglje. Tož rej zgodnje šparglje moramo imeti, a kako?

Francoski strokovnjak-vrtnar Bounyer-Fonteneau svetuje v tem oziru naslednje:

Šparglji, kakor vsi ostali poganjki, silijo proti solncu. Špargljeve grme se mora vsako leto nekoliko osipati, da so dovoljno pod zemljo.

Po mnenju in nasvetu zgoraj imenovanega strokovnjaka pa ne kaže špargljevih grmov zasipati pregloboko in on svetuje v tem oziru samo 10 cm globoko zasipanje.

Da pa dobimo dobre in bele šparglje, jim nadenemo takoj, ko so prilezli iz zemlje, cevi iz žgane zemlje. Te cevi naj bodo široke 5 do 8 cm, dolge pa 18 do 20 cm.

Ko smo nadeli na špargelj cev, jo napolnimo od zgoraj z dobro zemljo. Špargelj bo rasel v cevi, obvarovan od zrak oziroma svetlobe in bo ostal lep bel. Ko prikuka špargelj na zgornji strani iz cevi, je goden za na trg. Obiranje je zelo lahko. Bounyer-Fonteneau trdi, da dobimo na ta način šparglje en mesec prej, kot navadno.

Tako se skrbi za dobro seme!

Profesor Malenotti, ravnatelj rastlinozdravstvenega zavoda v Veroni postopa zelo radikalno proti vsem, ki ne prodajajo dobrega semena. Vse detelino seme, ki je bilo tudi zelo malo pomešano s predeničnim semenom je dal kratkoma lo sežgati, kjer ga je dobil. Ah, če bi se povsod tako postopalo...

Čebelarstvo

Pripombe k čebelarskemu zakonu.

Stojimo v znamenju nove zakonodaje za čebelarstvo. Prepuščamo merodajnim čebelarskim krogom (domači čebelarski zadrugi), da stavijo primerne predloge deželni prefekturi, ki izda v smislu člena 14. zakonskega dekreta z dne 23. okt. 1925 tozadevne nove predpise. Zdi se nam primerno, da opozarjamo tudi tem potom na te-le smernice:

1. Da ne trpe škode že obstoječa čebelarstva, naj bi se določilo, da se z novim dekretom prizna pravico sedanjim čebelarjem imeti na dotičnem kraju vsaj dosedanje število panjev.

2. Strokovnjaki naj bi pred vsem določili izjeme, to je zaznamovali one okoliše, ki so dovolj založeni s čebelami. V takih že napolnjenih okoliših naj bi se več ne dovoljevalo ustanavljanje novih velečebelnjakov, seve, če je tam paša le normalna. Tudi naj bi se ne dovoljevalo pripeljati v take prenapolnjene okoliše novih panjev.

3. V krajih pa, kjer se nahaja močna paša v gotovem času, naj se potom strokovnjakov ugotovi, koliko število panjev bi se smelo tja pripeljati na pašo. Kot merilo naj bi veljala razdalja, ki so jo sprejeli ameriški čebelarji. Dovoljenja pa v tem oziru naj ne dajajo več županstva, temveč le domača zadruga, katera naj bi imela v evidenci dotična pasišča, ter jih oddajala po časovnem redu prosilcem, dokler ne bo število izčrpano.

4. Glede upostavitve kakega velečebelarstva (nad 50 panjev) naj se izven za prtih okolišev od slučaja do slučaja potom provincialne zadruge izda dovoljenje za upostavitve istega, potem, ko se je zaslislalo izvedence, kateri naj se izjavijo ali smatrajo novi velečebelnjak dovolj preskrbljen z obstoječo pašo.

5. Za malo čebelarsko obrt (pod 50 panjev) naj se dotičnik domeni z bližnjimi

čebelarji in stvar prijavi le domači zadrugi.

6. Ob tej priliki naj bi se preskrbelo, da se sestavi tudi notranji poslovnik za čebelarje. V tem naj se poleg obrambe proti kužnim boleznim in raznim čebelam nevarnim podjetjem sprejme tudi načrt glede zavarovanja proti nezgodam.

7. Odločno naj se zahteva, da se v trgovini umetni med vidno označi n. pr., da se posoda zaznamuje z rudečim pasom in se tako loči od pristnega medu.

8. Potrebno bi bilo, da se objavijo podrobni predpisi glede lastninske pravice rojev in kedaj se ista izgubi, oziroma pridobi.

Določiti bi bilo treba tudi pravice, da sme lastnik čebelar tudi na tujem zemljišču iskati in pobrati svoj roj, seve proti povrnitvi eventualne škode. Sploh opozarjamo tu na obširni občni zakonik nemške države, ki ima zelo praktične določbe glede raznih komplikacij z roji in pri čebelarenju.

Značilno je, da se tu avtor knjige »Unsere Bienen«, župnik Avgust Ludvig, postavlja na tole stališče: »Čebelarstvo je v pretežni večini le postransko podjetje kmetijstva, kakor kokošjareja. Z njo se pečajo ljudje, ki imajo na razpolago omejene prostore, kak majhen vrtič. Take osebe bi ne mogle zadostiti predpisom namenjenim za velečebelarstvo. Meni tudi, da radi klimatičnih in kulturnih razlik posameznih krajev v deželi ne kaže dati enotnih predpisov. Vsekako bi bilo škoda za čebelarstvo splošno vezliko večja, če bi za posamezne slučaje izdale napačne policijske odredbe.«

9. Koristi čebelarjev bodo najboljše zavarovane, če pridejo v roke strokovnjakov, ki pa ne smejo jahati na suhih paragrafi. Dolžnost pa je sprejeti v zaščito tudi male čebelarje.

10. Tudi naj bi zavzelo stališče proti predsodkom, ki so se vzgnezidili tudi v

goriški Paglaruzzijev zakon l. 1879, češ, da čebele škodijo grozdu ali drugim sadežem, kakor tudi predsodek o kolosalnem dobičku čebelarja, pri čemer se ne vpošteva velikih stroškov za prevažanje čebel in o priliki raznih nesreč.

11. Posestniku naj bi se dovolila odškodnina za pašišča 50 stotink od panja.

12. Odpravijo pa naj se vse občinske

in druge takse. Občine se morajo zavežati, da jim prinašajo čebele vsestransko korist s tem, da oplajajo sadeže. Dobiček je torej obestranski, ne samo na strani čebelarja. Županstva sama bi morala pospeševati potovalno čebelarstvo radi lastne koristi, ne ga pa zavirati z nalaganjem nečuvjenih pristojbin.

Dr. Josip Ličan.

Zadružništvo

»Nisem član načelstva, sem samo v nadzorstvu.«

Zadružni zakon daje zadrugam na prosto voljo, da si volijo nadzorstvo; v smislu zadružnega zakona je torej ustanova nadzorstva fakultativna, prostovoljna. Vse naše zadruge pa so sprejele v svoja pravila določbe glede volitve, sestave in poslovanja nadzorstva in s tem je postalo nadzorstvo za zadruge obvezno.

Zdi se, da se nekatere zadruge ne zavedajo zadostno važnosti tega organa in mislijo, da je nadzorstvo nad poslovanjem načelstva prepuščeno samo Zadružni zvezi in volijo nadzorstvo le radi tega, ker to pač predpisujejo pravila. Vprašal sem člane nadzorstva, zakaj so dopustili tako in tako poslovanje, različne kupčije itd., pa so se izgovarjali drug za drugim: »nisem v načelstvu, sem samo v nadzorstvu.«

Načelstvo je izvršilni organ, nadzorstvo pa je kontrolni organ zadruge; načelstvo gospodari z premoženjem zadruge, nadzorstvo pa kontrolira, kako se gospodari; načelstvo vodi tekoče posle zadruge, zastopa zadrugo na zunaj, sklepa za zadrugo kupčije, nadzorstvo pa vse to poslovanje opazuje in nadzira. Načelstvo in nadzorstvo sta pooblaščenca, mandatarja zadrugarjev, svojo nalogo morata vršiti točno in vestno. Obsojati moramo prakso ki se je ponekod vrnila v zadruge, da namreč nadzorstvo v pol ure pregleda poslovanje načelstva od celega leta in potem neustrašeno poroča na

glavni skupščini: nadzorstvo je vse pregledalo in našlo vse v redu. Hvala Bogu, morda v načelstvih naših zadrug so po veliki večini vestni, zanesljivi in sposobni; tu in tam se pa tudi čuje, da je zašla zadruga v težave, če tudi je nadzorstvo vedno našlo vse v redu.«

Kaj je delo nadzorstva? Zakon nalaga nadzorstvu, da nadzoruje poslovanje pri zadrugi vedno in povsod; zato sme vsak čas tudi pregledati knjige in pisma ter kontrolirati blagajno. Ob sklepu leta mora pregledati računške zaključke in bilanco, toda ne samo, če so številke pravilno sešete, ampak če odgovarjajo posamezne postavke v bilanci resničnemu stanju, n. pr. če so v rač. zaključku kot izterljivi označeni dolgovi tudi v resnici izterljivi itd. Nadzorstvo, katero se je med letom zanimalo za poslovanje zadruge, katero se je zanimalo, komu so se pri hranilnici dala posojila, kako so se posojila vračala, kakšne kupčije so se za zadrugo sklenile itd., bo računski zaključek lahko pravilno pregledalo. Ni nujno potrebno, da sestoji nadzorstvo in samih v knjigovodstvu izvežbanih mož; zadostuje, da se člani nadzorstva, ki so zaupniki ostalih zadrugarjev, za poslovanje zadruge zanimajo, da povsod in v vsako stvar, ki se tiče zadruge »vtaknejo svoj nos«. Zdrav razum slovenskega zadrugarja bo že našel način in pota, po kateri bo prišel do tega, da bo o vsem, kar se v zadrugi godi, natančno poučen.

Nikakor pa ne mislimo s tem, da mora nadzorstvo vršiti delo načelstva. Povsod

darjam še enkrat, da je nadzorstvo kontrolni organ zadruga in da ima opravljati tekoče posle načelstvo. Če pa hoče nadzorstvo v resnici kontrolirati delo načelstva, se mora za vse korake načelstva zanimati in mora biti o vseh poučeno, da lahko v slučaju kakega nereda ali za druge škodljivega dejanja potrebno ukrene.

Ker nalaga zakon nadzorstvu dolžnost kontrole nad poslovanjem načelstva, mu daje tudi pravico, da nesposobno načelstvo, kadar je to potrebno, odstavi in da skliče glavno skupščino, ki spregovori odločilno besedo. To je važna pravica, katero daje zakon nadzorstvu: iz teh pravic pa lahko spoznamo tudi veliko odgovornost nadzorstva za pravilno poslovanje zadruga kajti kdor ima važne pravice, mora nositi tudi primerno odgovornost.

Da pa ne bom pripravil kakega člana nadzorstva na napačno misel, da lahko pometa z načelstvom po svoji mili volji, moram povdariti, da ima ravnokar našteje pravice kontrole samo celotno nadzorstvo, ne pa posamezni člani nadzorstva. Navadno vrši posle nadzorstva njegov predsednik, toda ta mora biti v seji nadzorstva v to pooblaščen; lahko pa tudi nadzorstvo pooblasti kakega drugega člana nadzorstva za eno ali drugo opravilo. In da ne pade celo nadzorstvo v skušnjavo, poslužiti se iz kakoršnih koli nagibov in brez stvarno utemeljenih razlogov pravice, katero mu daje zakon, naj se zaveda, da je nadzorstvo odgovorno za vso škodo, ki nastane zadrugi vsled tega, če nadzorstvo ne vrši svojih dolžnosti, to je, če se sploh ne briga za poslovanje načelstva ali pa če brez pravih razlogov ovira načelstvo v njegovem delu.

S tem sem skušal na kratko pojasniti razmerje med načelstvom in nadzorstvom. Oba organa sta pooblaščenca za drugarjev, oba morata imeti pred seboj isti cilj; prospeh zadruga. V slučaju kakega nesoglasja med obema organoma pa je dolžnost enega in drugega, da se obrne na Zadržno zvezo, ki bo znala uravnati nasprotno in varovati interes zadruga.

Dr. A. M. (Narodni gospodar.)

Zadržne mlekarne in davki.

Davčne agencije vabijo med drugimi tudi naše zadržne mlekarne, naj se pri njih oglasijo. Kaj to pomeni? Davčna oblast ima pravico izvedeti, kako je poslovanje urejeno, da razsodi, ali ima posamezna zadruga dohodke, ki bi jih morala obdavčiti. Poslovanje naših mlekarne je po večini tako urejeno, da vse dohodke sproti razdeljujejo, tako da so zadruga v resnici le nekake posredovalnice, ki posredujejo brez vsakega dobička. Zato pa tudi nimajo takih dohodkov, ki bi jih davkar moral obdavčiti. Toliko glede lastnih dohodkov mlekarne. Če bodo torej zastopniki mlekarne povabljeni, da se oglasijo pri davčnem agentu, naj se izjavijo v tem smislu. V dokaz naj predložijo zadnji računski zaključek. Če ne znajo sestaviti pravilnega zaključka, naj predložijo okrajšan denarni promet. To se pravi, naj na eni strani sestavijo blagajniške dohodke (za deleže, posojila, za prodani sir, prodano maslo, skuto, mleko itd.), na drugi strani blagajniške stroške (nakup strojev, premičnin, ne premičnin, vrnjena posojila, plačano mleko, sirišče, sol, dneve (!) sirarju ali mlekarju, pisarniške stroške, potnine, obresti od posojil itd.)

Gledé mlekarjeve plače pripominjamo: Postaviti se je treba na stališče, da mlekarji ali sirarji niso stalni nameščenci, ampak *dninarji*. Sedaj se pa zakon tako v dejstvu izvaja, da se od dnin ne plačujejo davki.

Pri tečaju, ki se bo vršil prihodnji mesec v Cerknem, bomo tudi to vprašanje natančno proučili.

Izkazi članov.

Slučajno sta bili skoro istočasno objavljeni o imenikih članov dve odredbi in to je povzročilo pri naših zadrugarjih nekoliko zmede.

1. Prva se tiče samo zadrug z *neomejeno zavezo*. Prečitajte še enkrat pazljivo, kar smo objavili v decemberski številki našega lanskega letnika o *četrtletnih* izkazih članov. Že v novemberski številki smo opozorili na to v člančiču »Važno za zadruga z *neomejeno zavezo*«

zo«. Te izkaze morajo zadruga z neomejeno zavezo vsako četrtletje poslati pristojni trgovski sodnji, pri kateri se nahaja združni register.

2. Zopet nekaj drugega je pa, kar je zahtevala politična (upravna) oblast v zadnjem času potom županstev. Na podlagi novega zakona o policijskem nadzoru udruženj, morajo vsa udruženja varnostni oblasti tekom 48 ur predložiti vse listine tičeče se ustanovitve, pravne obstoja, uredbe (pravila), vodstva in članstva. Na to smo opozorili v posebni okrožnici, ko je goriški nadkomisar izjavil, da se njegova okrožnica, dana županstvom, tiče tudi zadrug.

Trgovski sodnji torej bo treba pošiljati redno vsako četrtletje izkaze (po potrebi bomo še dali navodila), za var-

nostno oblast pa imejte vedno pripravljene svoje listine za slučaj zahteve.

Sprejem novih članov.

Od 23. oktobra 1925 dalje se mora vsi sprejem novih članov pri zadrugah na podlagi prvega odstavka 226. člena italijanskega trgovskega zakona, ki «a tu radi važnosti še enkrat objavimo: »Sprejem novih članov se izvrš s tem, da se člani osebno ali po pooblaščenju podpisajo v članski knjigi. Podpisi morajo biti overovljeni po dveh članih, ki nista upravitelja (člana načelstva).«

V imenikih članov, ki so pri nas v navadi se novi član in overovitelja lahko podpisajo v prostoru, ki nosi napis »Opombe«.

Tržni pregled

Žita: Cene, ki jih zaznamuje borza v Milanu dne 7. t. m. so naslednje:

Žita:

domača pšenica	L 200	do 202
inozemsk	» 208	» 212
domača koruza	» 115	» 123
jugoslov.	» 100	» 105
argent.	» 108	» 117
domači oves	» 130	» 137
inozem.	» 122	» 125
rž	» 130	» 133
ječmen	» 135	» 140

moke:

00	L 280	do 290
0	» 262	» 268
1	» 237	» 240
koruzna	» 145	» 150

Živina: Trg živine je zelo mrtev. Ponudba goveje živine in telet je zelo velika, povpraševanje majhno. Po Italiji je danes povpraševanje predvsem za dobro mlečno živino. Vzrokov tako nizke cene živine je več, eden glavnih pa je draginja krme. Marsikdo proda živino in krmo, ker misli, da bo tako več pri gospodaril,

Cena prašičem se ni nič zboljšala, kljub temu, da gre nekoliko prašičev tudi v inozemstvo. Prašiče plačujejo v Milanu po 7.— L žive in po 8.— L mrtve. Pri nas je trenutno precejšnje povpraševanje po mladih prašičih, v Italiji pa so tudi ti po ceni.

Krma: Seno je zelo drago in je skoraj po celi Italiji že doseglo ceno 50 L za q (seveda dobro in sprešano seno). Slama stane okoli 30 L.

Otrobi notirajo v Milanu 96 do 105 L za q.

Oljnate tropine stanejo v Milanu: lanene 145 L, orehove 114 L, sezamove 110 L za 100 kg.

Mlečni izdelki so poceni, posebno pa pada cena maslu, katerega je na trgu zelo mnogo.

Vino: Vinski trg je precej mrtev tako pri nas, kakor tudi širom ostalih pokrajin.

Umetna gnojila: Doba tomaževe žlindre gre h koncu, cena superfosfata je ostala nespremenjena (glej januarско poročilo). Zadržna zveza v Gorici pro-

daja večje količine po 35—36 L, cele vagonne po dogovoru. Cilski soliter bo v podrobnih razprodaji stal toliko kot lani, mogoče kakih 5 L manj.

Galica, žveplo: Januarja smo rekli, da bo galica za 15.— L dražja nego lani,

žveplo pa za 20 L. V tem oziru smo se v toliko zmotili, da nismo računali s tolikim porastom cen. Cene bodo nekoliko višje in italijansko galico se bo dobilo v podrobnih razprodaji po približno 280 L, žveplo (85/95%) pa po 135.— L.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 8: Imel sem prašiča nemške žlahtne pasme, ki pa ni dosegel večje težine, kot lani domači prašiči. Ali ga mogoče nisem krmil pravilno, kaj mi svetujete?

Odgovor: Prašič nemške žlahtne pasme je zelo zgodnje vrste. Je to nežna žival bele kože s kratko široko glavo, kratkih kosti, poraščena le naredko z belimi ščetinami. Zahteva mnogo negovanja, je posebno občutljiva proti nečistosti in vlažnosti v hlevih. Tudi proti boleznim je malo odporna. Na krmo stavi precejšnje zahteve. Kakor vidite, ta žival ni za naše kmetijske razmere, kjer nima navadno niti primerne nege, niti prave prehrane. Naši domači prašiči se zadovoljijo z razno zelenjavo, ki se jo samo »osoli« z otrobi, ali z moko, prašiču nemške žlahtne pasme seveda to ne ugaja. S to pasmo naj se peča samo oni, ki da prašiču lahko potrebno nego in krmo.

Vprašanje št. 9: V prejšnjem mesecu je dobivala naša mlekarna iz 600 l mleka vsaki dan približno 25 kg masla. V tem mesecu pa je začela množina masla padati in ga dobimo sedaj iz 600 l mleka samo 22 kg. Kaj je vzrok temu padcu in kako naj si pomagamo?

Odgovor: Lahko ste opazili že lansko leto, da se je dobljena količina masla iz iste množine mleka večkrat v letu spreminjala. Temu je bila vzrok razna krma, ki so jo dobile krave in prehodi od ene krme na drugo. Gotovo ste opazili, da so imele krave v mesecih, ko so dobivale zeleno krmo, oziroma ko so bile na paši, gostejše mleko, ki je dalo več masla. Večlike in hitre skoke v pridobljeni množini

masla pa povzročata ali nagel prehod iz ene krme na drugo, ali podajanje slabe, manjvredne krme. Mogoče imajo vaši člani seno, ki je izbrano od dežja, ali pa plesnjivo. Tudi je mogoče, da je dobivala živina v prejšnjem mesecu še rep ali pa korenje, ki je sedaj že pošlo. Posebno korenje zelo dobro upliva na maščobno mleko v zimskih mesecih, ko se krmijo krave s samim senom.

Je pa tudi mogoče, da ste dobili manje mleka radi nepravilnega ravnanja pri osnemanju. Mogoče je zamenjal vašega mlekarja kak drug član, ki ni pazil na toploto mleka, ki je prišlo v posnemalnik in na število obratov v eni minuti. Teh števil, ki so za vsak posnemalnik predpisane, se moramo seveda natančno držati.

Vprašanje št. 10: Imam 9 letno kravo, ki jo večkrat napade neka bolezen s sledečimi znaki: Ko vozim z njo, mi kar naenkrat obstane, odpre gobec in dela, kot da bi jedla sol. To traja 3—4 minute. Ko jo je pričela napadati bolezen, se ni tresla, sedaj se pa ob času napada tresse. Bolezen opažam že skoro dve leti. Prosim odgovorite mi, kakšna je ta bolezen in kako se zdravi. Sodim, da je krava božjastna.

Odgovor: Iz znakov, ki nam jih navajate sklepamo, da je vaša krava res božjastna. Znaki te bolezni so: Pri navidez zdravem živinčetu se nenadoma pojavi nemir, živinče obrača oči in se začne tresti. Na različnih delih telesa se pojavijo krči, živinče se peni iz gobca in škriplje z zobmi. Pri hujših napadih žival pade in se valja po tleh. Ko konča napad je

žival trudna in pobita, vendar se kmalu zopet popravi. Včasih so ti napadi redki in slabi, včasih pa se pojavljajo pogosto in v hujši obliki in povzročijo smrt živali.

Vzroki te bolezni so zelo različni in se včasih določijo le težko. Najnavadnejši so: menjava zob, polnokrvnost, veliko razburjenje, bolezni možgan in gliste.

Živinčetu olajšamo bolečine s tem, da ga polivamo med napadom z vodo po glavi. Pripomočki so: mir, lahko prebavljiva zelena krma, žival naj ne dela težkih del, kar bo predvsem važno za vašo kravo. Če pa to ne pomaga je najboljše, da pokličete žvinozdravnika.

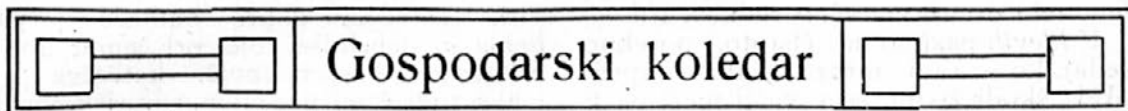
Vprašanje št. 11: Imam prašiča, ki mi

neprestano pokašljeje. Kako naj mu odpravim kašelj?

Odgovor: Kašelj sam na sebi ni bolezen, ampak je le znak bolezni. Kašljajo slabotni, kozavi prašiči, kašelj se pojavlja pri raznih pljučnih boleznih, pri prašičji kugi, če so obolela tudi pljuča, pri katarih dihal in prebavil in pri raznih drugih boleznih.

Če se niso pojavili na vašem prašiču znaki kake navedene bolezni, je vzrok, da vaš prašič kašlja najbrže prepih v hlevu, ali premrzel hlev, vlažnost v hlevu, ali premokra stelja, ki se malokrat zamenja.

Dovoljna toplota v hlevu in čista, suha stelja temu odpomore.

Gospodarski koledar

Kmetovalec v februarju.

Na njivi: V tem mesecu pognojimo ozimna žita, posebno ona, ki so vsled zime oslabela, s čilskim solitrom. Na 1 ar (100 m²) se potrosi ½ kg čilskega solitra kot navrhno gnojenje.

Če še nismo orali za krompir, koruzo in spomladansko žito, smo naredili veliko napako. Zapomnimo si, da je zimsko oranje dvojno oranje, ker enkrat orjemo mi, drugič pa zimski mraz in ta je ravno tako dober orač, kot mi, ali pa še boljši. Letos ne moremo biti več deležni te doz brote v popolni meri, če naše njive še niso izorane, vendar pa skušajmo popraviti vsaj deloma svojo napako in orajmo takoj. Hlevskega gnoja ne vozimo na njive prej, kot hočemo njivo orati. Če leži gnoj več časa razmetan po njivi, izpuhti večina njegove vrednosti v podobi amonijaka v zrak, na njivi pa nam ostane suha slama. Tudi kupi gnoja na njivi niso kaj prida. Gnojnica izteka iz njih, zemlja pod kupom in okoli njega je pa brez potrebe preveč pognojena. Tudi iz kupov uhaja v zrak mnogo dušika, dasiravno ne v toliki meri, kot pri razmetanem gnoju. Če hočemo njivo po-

gnojiti, vozimo na njo gnoj neposredno pred oranjem. Raztrosimo ga samo toliko, kolikor ga sproti zaorjemo, drugo pustimo v kupih. To postopanje je pravilno in na ta način bo njiva pognojena res z dobrim gnojem, ne pa s slamo.

Senožeti počistimo če jih še nismo in poberejo z njih trnje in kamenje. Če nimamo travniške brane, razravnamo krtine in odstranimo škodljivi mah z železnimi grabljami. Letos je v nekaterih naših krajih posebno veliko krtin. Če nočemo sitnosti pri košnji, poravnajmo jih sedaj. Senožet moramo tudi pognojiti. Sedaj je ugodna prilika za gnojenje s superfosfatom in kalijevo soljo. Koliko trsimo enega ali drugega gnojila, pove Pratika. Nabavimo si tudi dobrega semena trav za podsejanje.

V vinogradu nadaljujemo zimska dela: okopavanje, obrezovanje in podsajanje. Tudi na gnojenje ne pozabimo, če nismo pognojili že na jesen, kar bi bilo vsekakor boljše. Sadite samo dobre vrste trt!

Sadno drevje očistimo mahu, ga obrezujemo, pognojimo in odstranimo zlomljene veje. Če so na našem sadnem drevju razširjeni razni zajedalci in drugi škod-

Ijivci, kar smo lahko opazili lansko leto na cvetu, na listih, oziroma na sadu (piškavost, gniloba itd.), moramo poškopiti drevesa z dendrinom, antiparasitom, ali kakim drugim sredstvom — vsaj tako delajo vsi umni sadjarji. Če hočemo saditi mlada drevesca, pripravimo takoj prostor zanje. Kako to naredimo in kako pravilno vsadimo drevo, o tem je več napisano spredaj v posebnem članku.

Vrt skrbno pognojimo, prekopljemo in pripravimo za spomladansko setev. V topljših krajih, kjer je že čas, sejemo razven na gredice, tudi že na proste lehe. Kdor ne bo sadil sedaj, ne bo imel zgodnjega graha. Tudi za solato je že čas in pa za zgodnje zelje, seveda ne povsod. Isto velja za čebulček, česen (je zadnja leta zelo drag), mesečno redkev, itd.

V hlevih pazimo na čistoto, posebno sedaj, ko so radi mraza vedno zaprti. Mraz škodi živini, še v večji meri pa ji škodi smrdljiv, zatohel hlev, ki ni nikdar prezračen. V takem hlevu živina ne more ostati zdrava, ampak postane prej ali slej tuberkulozna. Zračimo hleve in pazimo, da se živina dovolj giblje na prostem. Posebno to velja za mlado živino, ki se ne more dobro razviti, če nima dovolj prilike, gibati se na prostem.

Vino ima letos boljše ceno, kot lani, vendar gre zelo počasi iz kleti, ker so naša vina v splošnem slabša od lanskih. Moramo biti pripravljeni na to, da bo vino ostalo še več časa v kleti in zato skrbno paziti, da ga v redu in ob pravem času pretočimo in da držimo posodo vedno čisto in zažveplano.

Jara pšenica.

V jeseni sejemo ozimno pšenico, spomladi jaro. Jara pšenica pa mora priti v zemljo vsaj proti koncu meseca februarja.

Na golem drevju

opazimo suhe hruške in plesnive jabolke. Na teh sadovih je vse polno trosov zelo hude glivične bolezni. Ako ne odstranimo vseh teh plodov, se bo letos bolezen zopet razvila in bomo imeli veliko škodo. Torej...

Sneg greje.

Odstranite sneg v najhujši zimi, pa se boste prepričali, da ni zemlja pod njim zmrznila, ali pa prav malo. Sneg je najboljša odeja in zanesljivo varstvo proti mrazu vsem rastlinam.

Proti mahovju in lišajem

na sadnem drevju koristi apneni belež. Potrebno pa je pobeliti celo deblo in vse debelejšje veje sadnega drevja. Boljše kot apneni belež, to je mešanica apna in vode, je pa mešanica, katero sestavimo iz naslednjega:

vode	100 l
živega apna	10 kg
presejanega pepela	20 »

S to mešanico ne smemo preveč štediti, temveč jo dobro namažemo na debela in debelejšje veje, pri čemur uporabljamo navaden čopič, katerega si lahko tudi sami napravimo iz sirkovine.

Znižanje obrestne mere v Jugoslaviji.

Ker so banke zvišale obrestno mero, je bilo umljivo, da so jo morale zvišati tudi posojilnice. Visoka obrestna mera v Jugoslaviji občutno pada in kot razvidimo iz januarske številke »Narodnega gospodarja«, glasila Zadržne zveze v Ljubljani, je danes pri tamkajšnjih posojilnicah prišla do veljave ista obrestna mera, kot vlada v splošnem pri naših posojilnicah, to je: Vloge obrestujejo po 4 in 4½%, posojila pa dajejo po 6 in 7%.

Kratka navodila za pridelovanje zelenjadi.

Tvrdba »Vinoagraria« v Gorici je izdala in založila knjižico z zgornjim naslovom. Knjižice ni v prosti razprodaji po knjigarnah, temveč jo dobi vsakdo, ki kupi pri omenjeni tvrdki za 20 L semena.

Kaj bi stalo?

Nekoliko dobre volje in nič drugega. Ko pošljete svojo naročnino za »Gospodarski list«, pregovorite soseda ali prijatelja, da napravi isto. S tem dokažete ljubezen do lista in do širjenja kmetijske izobrazbe.

Restavracija

pri

„Treh kronah“

GORICA VIA CARDUCCI 12

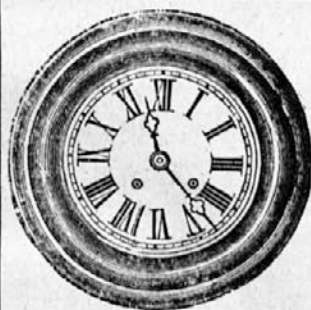
Domača kuhinja. Toči
pristo brisko, vipavsko
vino in specialiteto
„kraški teran“. Pre-
nočišča za potnike. —
Priporoča se občinstvu
za obilen obisk
Anton Malnič.

Naš zobozdravnik

specialist za bolezn v ustih in na zobeh

M. U. dr. LOJZ KRAIGHER

z nemškim zobozdravniškim izpitom za
zobozdravniška in zobotehniška dela
v GORICI, na Travniku št. 20, I. nad.

Edini zastopnik
za Goriško za
stolpne ure prvo-
vrstnih nemških
tovarn najnovej-
šega in najfinej-
šega sistema (se
navija o same).

JAKOB ŠULIGOJ

URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci 19 (Gospoška ulica)

Zaloga najboljših švicar-
skih ur „UNION“ in „ALPINA“.

Največja zaloga vseh dru-
gih ur z jamstvom 2 leti
časa po najnižjih cenah.

Pozor! Pozor!

Dne 15. februarja se tvrdka

VINOAGRARIA

PRESELI

na trg Piazza della Vittoria
(Travniki) št. 4 poleg znane
kavarne „Adriatico“ - -
pri cerkvi.

Vsa semena za vrt in travnik od-
lične kakovosti, krmska pesa, grah,
čebulček, korenje, i. t. d. Potreb-
ščine za cepljenje sadnih dreves,
posnemalniki za mleko i. t. d.

Just Ušaj,
entehnik in agronom.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9 do 12. in od 3. do 5.

Kupujte domače vino!

Najpristnejše dobite vedno pri
'Vinarski Zvezi' v Gorici

Via Formica št. 1 ob Kornu.
- Podpirajte lastnega kmetovalca. -

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

TEOD. HRIBAR

Gorica - Corso Verdi št. 32

Vedno bogato založena manufakturna trgovina. Sukno za moške in ženske obleke, preproge, zavese, voščeno platno, linolej in dr. iz italijanskih, prvovrstnih čeških in francoskih tovarn. Ne veste! Tu dobite vse potrebno po ugodnih cenah! Jamči se za solidno blago - Postrežba točna! Cene izven vsake konkurence!

ALOJZIJ BONNES

AUTORIZIRAN ELEKTROTEHNIK

GORICA - VIA CARDUCCI 1
(nasproti Montove hiše)

Instalacija vodovodov in plinovitih naprav itd.
Bogata zaloga raznovrstnega električnega materijala.

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. **Alojzij Vida.**

Trgovina
manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje.

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

Umetna gnojila:

Tomaževo žlindro
Superfosfat
Kalijevo sol
Čilski soliter
Zvepleno-kisli amonijak
Kalcijev cianamid
Modro galico
Žveplo
Seme ajde in druga žitna semena

naročite in dobite pri

Zadružni zvezi v Gorici

Corso Verdi 37, telefon 283

Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami
Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami
Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami
Domači živinozdravnik
Domači zdravnik
Nasveti za hišo in dom
Naše gobe
Reja domačih zajcev
Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine, za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razglednice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)